

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXXI JANUARY – SAUSIO 25, 1996 Nr. 3

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

VALDŽIOS KRIZĖ LIETUVOJE VIS GILĖJA

Dr. Jonas Jasaitis

Sausio 11 d. Seime įvyko Lietuvos tautininkų sąjungos frakcijos spaudos konferencija "Bankininkystės krizė ir priemonės jai įveikti". Joje dalyvavo LTS pirmininkas Rimantas Smetona, frakcijos seniūnas dr. Leonas Milčius ir ekonomikos mokslų daktaras Gitanas Nausėda.

Spaudos konferenciją pradėjęs dr. L. Milčius nurodė, kad naują griūtį bankininkystėje sąlygojo bendras Lietuvos ūkio smukimas ir trumparegiški Vyriausybės veiksmai. Dabartinę situaciją išsamiai apžvelgė dr. G. Nausėda, nurodęs, kad daugelis politinių partijų ir organizacijų dabar skelbia savo programas, galinčias, jų nuomone, įveikti krizę. Šiose programose ryškiai matomos dvi dalys:

1) ką daryti su dviem neseniai uždarytais bankais;
2) ko reikia imtis neatišdijiant, kad panašios krizės nebepasikartotų.

G. Nausėda sakė, kad šiandieninė situacija bankininkystėje – keletos metų chaotiškos veiklos rezultatas. Akcinę inovacinę ir "Litimpex" banką reikia perimti valstybei, jų akcijas pakeisti į specialias obligacijas, pratęsti sutartis su indėlininkais. Dabartiniu metu jokio teigiamo vaidmens nebavina Valiutų valdyba. Todėl reikia atkurti Lietuvos banko galimybes vykdyti tiesiogines centrinio banko funkcijas. Kol kas dar tik nederėtų "atristi" lito nuo dolerio, nes tai iš tikrųjų sukeltų finansinę katastrofą.

Blogiausia, kad panašios krizinės situacijos yra pastebimos per vėlai, kai svetimas turtas jau yra iššvaistytas, o bankų kapitalas pasidaro kelis kartus mažesnis už tą, ku-

rio reikia, kad jis galėtų normaliai funkcionuoti. Todėl reikia kiekvieno komercinio banko veiklą rimtai stebėti ir, esant reikalui, laiku ją sustabdyti. Turi būti paskirti LB inspektoriai, kurie kontroliuotų, kaip laikomasi bankų veiklos normatyvų. Aišku, reikia sunorminti ir bankų tarnautojų atlyginimus. Nevertėtų per daug žavėtis galimu užsienio bankų filialų poveikiu arba siūlyti į krizinę situaciją patekusius bankus parduoti užsieniečiams. Tokios priemonės tik iš dalies gali pataisyti padėtį. Tačiau kuri užsienio kompanija investuos savo kapitalą, kai padėtis Lietuvos ūkyje vis blogėja?

LTS pirmininkas klausė: "Ar gali žmonės, patys ištūmę Lietuvą į duobę, iš jos ištraukti?" Tarsi naujausias anekdotas skamba pastoviai A. Šleževičiaus kartojami tvirtinimai, kad jį atleidus, Lietuvoje prasidės chaosas. Ar begali būti dar didesnis chaosas už tą, kurį matome dabar? Valdančioji grupuotė laikosi įsitvėrę vienas kito, tikėdamasi išvengti atsakomybės už savo nusikaltimą veiklą ir bet kokiomis priemonėmis sutvirtinti pozicijas, artėjant rinkimams.

Jeigu Lietuvos tautininkų sąjunga per naujuosius Seimo rinkimus įgis realią valdžią, kiekvienas tautai ir valstybei nusikaltes asmuo turi žinoti, kad teks už savo nėsvarius darbus atsakyti. Tokiems nusikaltimams senaties nėra.

Dabartiniu metu Lietuvos Prezidentas dar gali patai-

syti padėtį, tuoj pat atleisdamas A. Šleževičių ir imdamasis sudaryti naują Vyriausybę. Tačiau jeigu ir toliau bus tūpčiojama vietoje, jeigu susikompromitavę pareigūnai ir toliau bus dangstomi, piliečiams gali tekti imtis visuotinio streiko ir kelti jame politinius reikalavimus. Toliau apeliuoti į šio Premjero garbę ir orumą yra beprasmiška ir naivu.

Frakcijos seniūnas dr. L. Milčius informavo, kad šiomis dienomis Seime gali būti svarstomas LB valdybos pirmininko K. Ratkevičiaus atleidimas. Tautininkų frakcija nebalsavo už jo paskyrimą šioms pareigoms, tačiau niekada nesutiks, kad tik šio pareigūno pakeitimu būtų apsiribota. Reikalingi žymiai ryžtingesni ir radikalesni veiksmai. Gaila, kad LDDP visai neseniai taip įnirtingai gynė ir A. Šleževičių, ir Vidaus reikalų ministrą R. Vaitiekūną, kai opozicija reikalavo juos atleisti.

– Nebereikia toliau slapstyti "Turkiškių krūmuose", kai padėtis Lietuvoje darosi vis sunkesnė ir niūresnė, – pasakė dr. L. Milčius. Jis informavo, kad keturių politinių partijų ir frakcijų atstovai (Lietuvių tautininkų sąjungos frakcijos, Lietuvos demokratų partijos, Politinių kalinių ir tremtinių "Laisvės" frakcijos bei Centro sąjungos) bei dr. G. Nausėda kitą savaitę Prezidentui įteiks savo pasiūlymus krizei įveikti. Nuo šio susitikimo rezultatų priklausys, kokie bus tolesni šių politinių jėgų veiksmai.

Konferencijos pabaigoje visi trys jos dalyviai atsakė į žurnalistų klausimus.

*Vilija Grincevičienė,
Jonas Jasaitis*

1996 01 11. Vilnius

Pokalbis su Respublikos Prezidentu

1996 m. sausio 15 d. įvyko keturių Lietuvos Seime atstovaujamų partijų – Lietuvos tautininkų sąjungos, Centro sąjungos, Demokratų partijos, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos vadovų susitikimas su Respublikos Prezidentu Algirdu Brazausku. Prezidentas pritarė tautininkų ir kitų partijų siūlomoms pinigų politikos ir bankų priežiūros priemonėms.

Tačiau valdžios krizės sprendimų siūlymus Respublikos Prezidentas sutiko santūriai. Partijų atstovams susidarė įspūdis, kad Prezidentas

svyruoja, nesiryžta imtis veiksmų, kurie iš esmės pakeistų padėtį Lietuvoje. Po susitikimo R. Smetona žurnalistams pasakė: "Prezidentas sprendžia didžiulį galvosūkį, tai nėra paprasta. Mūsų noras – sustiprinti jo ryžtą".

Susitikime dalyvavo ir kalbėjo Centro sąjungos pirmininkas R. Ozolas, Demokratų partijos pirmininkas S. Pečiulionas, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas B. Gajauskas, taip pat kiti šių partijų vadovybių nariai – L. Milčius, J. Tartilas, P. Jakucionis, V. Petrauskas.

T.Ž.

"MES DAR GYVI"

Eglė Juodvalkė

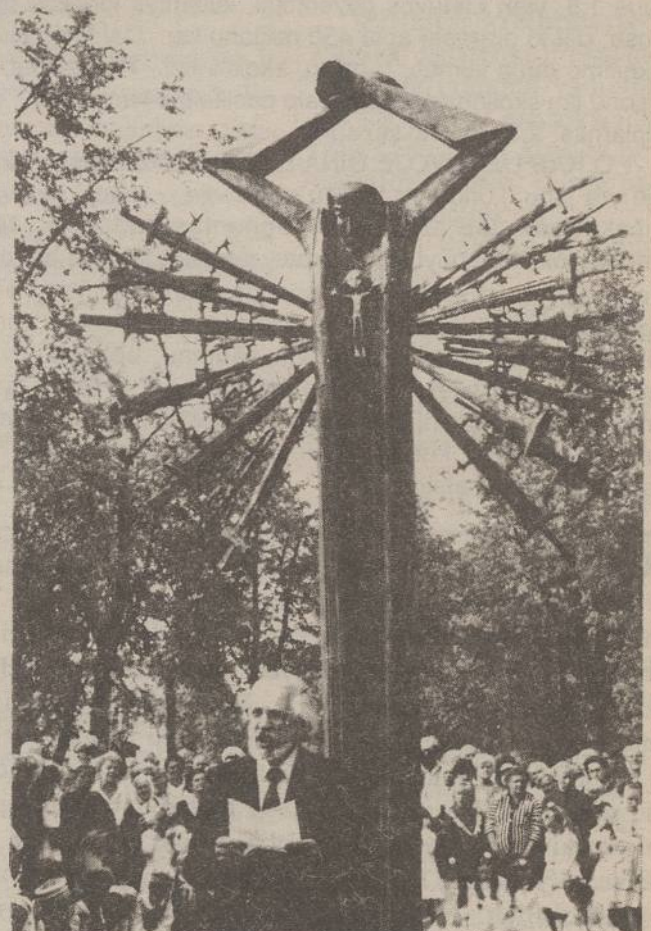
Tai kas įvyko prieš penkerius metus Vilniuje prie televizijos ir radijo komiteto sukrėtė visą pasaulį. Žuvo 14 asmenų, sužeista 700. Tarybiniai tankai ir kareiviai su automatais davė tam sekmdieniiui "Kruvinojo" vardą. Laikraštis "Respublika" rašė tą dieną nemokamai dalyto numerio vedamajame: "Bragūs Lietuvos žmonės! Atėjo sunkūs militaristinės bolševistinės okupacijos laikai. Bet – mes dar gyvi, mes dar esame, mes dar savo namuose. Dirbkime ir kovokime! Mūsų ginklas – ištikimybė Lietuvai, susikaupimas ir susitelkimas, visų Lietuvos jėgų konsolidacija. Kiekvienas šiandien renkasi savąj kovos ir gyvenimo būdą. Vieni – Burokevičius, Švedas ir jų klika – pasirinko išdavystės kelią, sutepę savo rankas mūsų brolių krauju. Mūsų prakeikimas krinta ant jų galvų!" Ačiū Dievui, tai nebuvo naujos tarybinės okupacijos pradžia. Tačiau raginimas kovoti ir dirbti, praėjus penkeriems metams tebėra aktualus. Tai kreipimasis į visus

lietuvius, išeivijoje ir krašte, taip pat ir į korporantus.

Taip, dirbkime ir kovokime, bet kaip? Sąlygoms keičiantis, kas liko mums išeiviams daryti? Ką ištengtume dar atlikti jėgoms silpstant ir jaunoms kartoms nebepapildant korporacijos eilių? Leiskite pasidalyti keliomis mintimis bei pergyvenimais iš netolimos praeities.

Iki 1995-tų metų balandžio mėnesio dirbau Laisvosios Europos radijo lietuvių skyriuje Miunchene. Išdirbau ten daugiau kaip 18 metų. 1990-tais metais, Lietuvai paskelbus, kad ji atstato 40-taisiais prarastą valstybingumą ir nepriklausomybę, Radijo darbuotojams atsivėrė durys privačioms kelionėms į Lietuvą ir netrukus po to redakcijos nariams buvo suteikta galimybė gyventi ir dirbti Vilniuje penkias ar šešias savaites – ruošti pranešimus "iš vietos" įvairiomis temomis. Tomis sąlygomis lankiausi Vilniuje porą kartų. Vieną iš didžiausių įspūdžių man tuomet padarė pastatas, kurį ap-

(Nukelta į 4 psl.)



Ramygalos miestelio centre š. m. rugpjūčio 7 d. buvo iškilmingai atidengtas paminklas sovietinio genocido aukoms – žuvusiems partizanams, politiniams kaliniams ir tremtiniams atminti. Paminklas pastatytas ramygaliečių ir Amerikoje gyvenančių tautiečių lėšomis. Paminklą sukūrė skulpt. K. Kisielis (stovi prie paminklo). Aukų rinkimą organizavo buv. tremtinys A. Imbrasas. Atidengimo ir pašventinimo iškilnėse dalyvavo Panevėžio vysk. J. Preikšas, prof. V. Landsbergis ir kit. J. Bacevičiaus nuotr.

MIRĖ DAILININKAS ALFONSAS DARGIS

Š. m. sausio 13 d. Friedrichshafene, Vokietijoje, mirė a. ūa. dailininkas Alfonsas Dargis. Ilgą laiką gyvenęs Rochesteryje, prieš maždaug 10 metų persikėlė į Vokietiją.

Jo originalūs spalvingi grafines technikos darbai, savo forma artimi tiek kubizmui, tiek liaudies meno primityvizmui, buvo plačiai pažįstami ir mėgiami.

Girdėta iš Vilniaus

• **LIETUVOS RAŠYTOJAI TEIGIA: VALDŽIA EGZAMINO NEIŠLAIKĖ.** Sausio 17 d. pareiškimą apie padėtį Lietuvoje paskelbė Lietuvos rašytojų sąjungos valdyba. Pareiškime pabrėžiama, kad valdžia vertinama ne pagal priimtus įstatymus, kalbas, o pirmiausia pagal tai, koks yra daugumos piliečių materialinio ir dvasinio gyvenimo lygis. "Dabar tas lygis toks, kad valdžia turi prisipažinti egzamino neišlaikanti, ir Prezidentas privalėtų ryžtingai keisti jos viršūnių orientaciją arba pačias viršūnes", akcentuojama Lietuvos rašytojų pareiškime.

• **LDDP FRAKCIJA PASITIKI VIDAUS REIKALŲ MINISTRU.** "LDDP frakcijos nuomone, Vidaus reikalų ministro Romasio Vaitekūno atsistatydinimas būtų nesavalaikis, žalingas, komplikuojęs padėtį teisėsaugos bei teisėtvarkos sistemoje, ypač dabar – bankų krizės metu", – pasakė Eltos korespondentei valdančiosios frakcijos seniūno pavaduotojas Justinas Karosas. Trečiadienį Prezidento atstovė spaudai ELTA perdavė pranešimą, kad Prezidentas A. Brazauskas yra pasiūlęs A. Vaitiekūnui atsistatydinti ir savo nusistatymo nekeis.

• **RESPUBLIKOS PREZIDENTAS ATŠAUKĖ RAIMUNDĄ RAJECKĄ IŠ LIETUVOS NEPAPRASTOJO** ir įgaliotojo ambasadoriaus Didžiojoje Britanijoje pareigų nuo vasario 10 dienos. Diplomatas pareiškė dienraščiui "Respublika", kad atsistatydinimo pareiškimus Prezidentui įteikę Užsienio reikalų ir Krašto apsaugos ministrai esą vieninteliai padorūs žmonės Vyriausybėje. Pabrėžęs, kad Ministras Pirmininkas Adolfas Šleževičius "neturi nei padomumo, nei garbės, nei sąžinės", ambasadorius teigė, jog jam esą gėda atstovauti Lietuvai.

• **KRAŠTO APSAUGOS MINISTRO PATARĖJAI NEPRITARIA ATSTATYDINIMUI.** JAV atsargos karininko pulkininko leitenanto Donato Skučo manymu, dabartiniam Krašto apsaugos ministrui Linui Linkevičiui atsistatydinus, naujasis šias pareigas užėmęs politikas turėtų sugaišti daug laiko, kol su užsienio šalių kolegomis užmegztų tokius glaudžius ryšius, kokius yra sukūręs dabartinis KAM vadovas.

JAV lietuviai atsargos karininkai – aviacijos pulkininkas leitenantas Donatas Skučas ir armijos pulkininkas Eugenijus Ringaudas Vigelis – pirmadienį oficialiai pradėjo eiti Krašto apsaugos ministro patarėjų pareigas. D. Skučas dirbs ministerijoje, o E.R. Vingelis – Kariuomenės generaliniame štabe.

Pernai D. Skučas atvežė į Lietuvą studiją, kurioje patariama, kaip turėtų būti pertvarkyta Krašto apsaugos sistema. Vėl grįžęs į Lietuvą ir susipažinęs su Nacionalinio saugumo koncepcijos projektu, atsargos karininkas teigia pastebėjęs, kad į daugelį jo pasiūlymų nebuvo atsižvelgta, todėl jis tikisi artimiausiu metu dar kartą aptarti šiuos siūlymus su koncepcijos rengėjais.

• **NĖRA JOKIŲ PRIELAUDŲ DEVALVUOTI LITĄ ARBA KEISTI JO KURSA.** Pasak A. Šleževičiaus, Lietuva dabar turi 252 milijonais JAV dolerių arba 32 % aukso ir valiutos atsargų daugiau negu jų reikėtų apyvartoje esantiems litams padengti. Kalbėdamas apie galimus lito devalvavimo padarinius, premjeras pabrėžė, kad lito ir JAV dolerio santykiui tapus 1:5, vien Lietuvos gyventojai, laikantys indėlius bankuose, dėl to prarastų apie 450 milijonų litų. Dėl tokio kurso pakeitimo daug laimėtų ir bankų skolininkai. Pavyzdžiui, 10 milijonų litų skolingas asmuo, taip pasikeitus kursui, būtų "pašelpiamas" 2,5 milijono litų suma.

• **O KAS LIETUVOJE GINA LIETUVIŲ TEISES?** "Lietuvoje yra jėgų, kurios vis įžūliau reikalauja naujų lengvatų ir išskirtinės, jau atvirai privilegijuotos padėties. Mes matome tokius bandymus ir dabar, rengiant tautinių bendrijų įstatymą", – sakė ketvirtadienį spaudos konferencijoje Seime Lietuvių tautininkų sąjungos frakcijos referentas Jonas Jasaitis. "Kai reikalaujama vis daugiau, belieka atvirai paklausti, kur yra lietuvių teisės Lietuvoje, kur jų teisė į savo gimtąją kalbą, tautinį identitetą, etninės kultūros įstatymą, kurie įstatymai ir kurios institucijos šias teises giną?" – klausė tautininkų atstovas.

ELTA

TRUMPAI

• Bosnijoje tarptautinė NATO kariuomenė baigia įsitvirtinti savo pozicijose, nežiūrint gamtos sukeltų sunkumų: potvynių, miglų ir šalčių. Gerokai atsilikusi civilinių reikalų įstaiga su savo diplomatais, tarnautojais ir policija. Vyriausiu JT atstovu yra Carl Bildt. Jis dar neturi įstaigos, nėra tarnautojų ar automobilių. Spaudžiamas kariuomenės vadų, Bildt paaiškino, kad jis dar negavęs jokių lėšų savo uždaviniams vykdyti.

• Turkijos parlamento rinkimuose trys svarbiausios

partijos gavo labai panašų atstovų skaičių. Tenka sudarinėti koalicijas ir vyriausybės sudarymas labai vėluoja. Visos kairės ir dešinės partijos bijo islamo fundamentalistų sustiprėjimo iš 1991 m. turėtų 62 atstovų iki dabar turimų 158.

• Britanijoje kilo protestai ir karšti debatai dėl vyriausybės nutarimo sumažinti BBC radijo pasaulinės tarnybos biudžetą. Protestai pasigirdo ir iš kitų kraštų, nes BBC pasižymėjo savo objektyvumu, skelbdama žinias ne tik anglų, bet ir dar 37-mis kalbomis.

Iš visur apie viską

Naujas seimas

Sausio 16 d. Maskvon suvažiavo naujai išrinkto Rusijos seimo, vadinamos Dumos nariai. Daug mažiau vietų seime turi Vakaruose gerai pažįstamo už visokius išsišokimus Žirinovskio "liberalų demokratų" partija, kuri stebėtojų nuomone, niekad nebuvo ir nėra nei demokratinė, nei liberalinė. Pats Žirinovskis, išgirdęs, kad iš pareigų pasitraukė Rusijos užsienio reikalų ministras Andrej Kozyrev, kuris buvo išrinktas į seimą, tuoj pasiūlė, kad jis norėtų užimti užsienio reikalų ministro vietą, nors artėjant Rusijos prezidento rinkimams, siūlys savo kandidatūrą ir į prezidento vietą.

Kaip jau žinoma, didžiausia rusų parlamento partija bus komunistai. Nors neįprasta ir nelengva pagirti tos partijos vadovybę, tačiau ji garbingai pasiliko seną pavadinimą, nesidangstydamą jokiais darbiečių, darbo demokratų ar socialistų ar kairiųjų demokratų pavadinimais, kaip tai įvyko kitose Europos komunistų valdomose šalyse.

Po Rusijos komunistų partijos didžiausią atstovų bloką sudaro nepartiniai seimo nariai. Žirinovskio liberalai gavo 11% visų balsų, nežinia dar, ar jie ieškos koalicijos su bolševikais. Rusijos premjero Černomyrdino įsteigta "Mūsų namai – Rusija" surinko 10% balsų. Komentatoriai, pasiėpdami šią partiją, vadina ją "Mūsų namai – Gazprom". Valdžiai teks skaitytis ir su "JaB-Loko" partija, kuriai vadovauja ekonomistas, reformų šalininkas Grigory Yavlinsky. Savo atstovus į Dumą pravedė: "Rusų bendrijų kongresas" ir "Rusijos demokratinis pasirinkimas". Buvęs įtakingas Rusijos ekonominių reformų planuotojas Yegor Gaidar jau paskelbė, kad jis neplanuoja kandidatuoti į Rusijos prezidento vietą. Jis net pralaimėjo savo turėtą seime vietą.

Šalia iš pareigų pasitraukusio užsienio reikalų ministro atsistatydino ir vicepremjeras Sergei Šachrai.

Nežiūrint, kaip Duma susigrupuos ir kokius suformuos koalicinius blokus, kaip svirsto užsienio komentatoriai, Rusiją toliau valdys keli škotų pavyzdžiu įsteigti "klanai". Vienas toks galingas veiksnys yra premjero Černomyrdino alyvos ir dujų pramonės vadų sambūris, kitas – Maskvos biznio ir bankininkų klanas, vadovaujamas miesto mero Lužkovo, kuris planuoja tapti Rusijos premjeru, o gal net ir prezidentu. Stipri yra prezidento Jelcino apsaugos viršininko Korzakov,

naujos saugumo tarnybos direktoriaus Barsukov ir vicepremjero Soskovets draugovė, kurią remia karinis pramoninis kompleksas. Stebėtojų manymu, Rusijoje didesnių pasikeitimų laukti nereikia, kol Dumoje susidarys blokas, kuris turės dviejų trečdalių narių balsus, kad galėtų keisti prezidento ar jo sudarytos vyriausybės siūlomus įstatymus. Šiuo metu nei komunistai, nei jokia kita partija tokios daugumos neturi.

TRUMPAI

• Sausio 6 prasidėjo sniego audra rytinėse valstijose, sustabdė judėjimą, aerodromus, uždarė mokyklas, padarė daug nuostolių.

• Saudi Arabijos karalius Fahd, 74 metų amžiaus, po nedidelio insulto perdavė savo pareigas sosto įpėdiniui princui Abdulai, 72 m. Karaliaus tėvas ir Saudi Arabijos įkūrėjas Ibn Saud turėjo 22 žmonas, kurios pagimdė 44 sūnus. Svarbiausi sosto įpėdiniai yra septyni sūnūs, kuriuos pagimdė ta pati motina, šeiko Al Sudeirio duktė. Iki šiol karalių ir valdė "Septyni Sudeiriai". Dabar susirgęs karalius Fahd yra vyriausias to septyneto brolis, penktasis šalies karalius. Sakoma, kad po širdies smūgio karalius taisosi, jam tik reikia daugiau poilsio, nes jis kartu yra ir vyriausybės galva, ministrų tarybos pirmininkas. Karalius Abdula yra Tautinės Gvardijos vadas ir glaudžiai bendradarbiauja su gynybos ministru princu Sultanu, kurio sūnus yra Saudi Arabijos ambasadorius Washingtonė.

• Valdančioji Graikijos socialistų partija pagaliau pripažino, kad vyriausybės premjeras Papandreou sunkiai serga ir sudaro politinę problemą. Jau trečias mėnuo jis gyvas tik todėl, kad jo kūnas prijungtas prie įvairių mašinų. Socialistai nutarė išsirinkti naują partijos vadą.

• Rusijos prezidentas Jelcinas, išleistas iš ligoninės, pasakė, kad nepaisant gero komunistų pasirodymo seimo rinkimuose, nebus ekonominių reformų atsiskyrimo ir jokio grįžimo atgal į "centrinį planavimą". Jelcinas dar nepaskelbė, ar jis bus kandidatas į prezidento vietą. Jis tai padarysias vasario mėn., pasitaręs su savo gydytojais. Prezidento rinkimai bus birželio mėn.

• Japonijos premjeras, socialistas Murayama sausio 6 d. pasitraukė iš pareigų.

• Rusija paskelbė, kad, vykdamą savo konvencinių ginklų susitarimą su Europa ir JAV, ji sunaikino į rytus nuo Uralo kalnų beveik trečdalį savo 6,330 tankų ir pusę

savo 1,998 šarvuotųjų.

• Buvusi Rusijos KGB, dabartinė Federalinė saugumo tarnyba, paskelbė, kad savo archyvuose ji laiko Adolfo Hitlerio žandikaulį, dvi jo išeigines uniformas ir kelis buteliukus su cianido nuodais, kuriais Hitleris nusižudė Berlyno bunkeryje prieš įžengiant rusų kariuomenei.

• Westinghouse Electric bendrovė pardavė savo karinės pramonės fabrikus Northrop Grumman bendrovei už tris milijardus dolerių. Westinghouse nutarė kreipti didesnę dėmesį į televizijos tarnavimus, neseniai pirkusi CBS televizijos tinklą už 5.4 milijardus.

• Sausio 8 d. mirė buvęs Prancūzijos prezidentas F. Mitterrand, 79 m. amžiaus. Prezidentu išrinktas 1981 m. gegužės mėn., jis ėjo pareigas iki 1995 m. gegužės mėn. Jo didžiausias laimėjimas buvo socialistų partijos įkūrimas. Jis daug prisidėjo prancūzų komunistų partijos silpninimo kovoje, atitraukdamas daug prancūzų kairiųjų į socialistų partijos veiklą.

• Kolumbijoje kilo skandalas, kai iš kalėjimo "išvažiavo" trečias svarbiausias narkotikų pirklys. Kolumbijos valdžia tiria įvykį. Kartu su kaliniu dingo ir nemažas skaičius kalėjimo tarnautojų.

• Myanmaro (buv. Burmos) kariuomenė paskelbė, kad pavyko suimti svarbų narkotikų pirkli Khun Sa, kuris su savo asmenine kariuomene slapstėsi sunkiai prieinamuose kalnuose. Kiti šaltiniai skelbia, kad vertelga Su pasidavė kariuomenei, kurios vadai pažadėjo jam amnestiją.

• Bengalijoje demonstraciją suorganizavo moterų teisių organizacija, protestuodama prieš islamo fanatikų paskelbtą įstatymą, kad moterims nereikia jokio mokslo ir netinka dirbti.

• Malaizijos vyriausybė įsakė padidinti savo piliečiams pasų, vizų mokečius, nes pastebėta, kad tie piliečiai labai mėgsta keliauti į užsienį. Premjeras paskelbė, kad turtingesni japonai sudaro tik 10 % važinėjančių į užsienį, o malaiziečių yra 30 %.

• Britų valdymas Hong Konge užsibaigs 1997 m. Opinijos apklausa parodė, kad net 43 % jaunesnio amžiaus žmonių svajoja prieš kinams užimant koloniją iš jos išvažiuoti ir įsikurti kitur.

• Buvęs Vokietijos kancleris, socialistas Helmut Schmidt kritikavo dabartinės vyriausybės elgesį su sąjungininkais Europos sąjungoje. Valdžios žmonės elgiasi lyg kokie imperatoriai, mokina ir spaudžia savo kaimynus ekonominėje srityje ir taip verčia europiečius vėl nekęsti Vokietijos, pasakė Schmidt.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: EDITORIAL BOARD

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

PIRMIAUSIAI REIKIA ŽMOGŲ ATSTATYTI

Juozas Žygas

Lietuvai atsistatant ir dar nepradėjus žaizdas užgydyti, prasidėjo kryžių ir paminklų statymo ir atstatymo karštligė. Ne tik kryžių, bet ir bažnyčių atstatymo, restauravimo bei statymo, pagal buvusį pasakymą, soclenktynės. Nesu priešingas nei kryžiams, nei bažnyčioms, bet tik manau, kad tarp tų visų reikalų našlaičiai ir nesveiki vaikai turėtų turėti pirmenybę. Nes jeigu nebus komunizmo su-
luošintas žmogus atstatytas, tai ir vėl bus vartomi kryžiai ir daužomi paminklai. Jau dabar skaitome Lietuvos spau-
doje, kad šen ir ten nuverčiami paminkliniai kryžiai, sma-
la užtepliojami partizanų kry-
žiai. Net Trys Kryžiai buvo
smala užteplioti ir rusiškai
iškeverzota: "Lietuva – žmog-
žudžių žemė". Turbūt tą įra-
šą ir padarė žmogžudys, ku-
ris liko nenubaustas. Nors
tiesą pasakius, dar niekas nu-
baustas nebuvo!

Mūsų spaudoje buvo gal dešimtys aukų prašymų dėl varpų ir vargonų. Bet neteko Lietuvos spaudoje matyti pra-
šymų, kad būtų pasirūpinta
"sąvartynų" vaikais. Taip,
tai yra dabartinės santvarkos
– "vis gerėjančio gyvenimo"
rodiklis. Kuomet 12 – 14-kos
metų vaikai per dienas kap-
stosi po sąvartynus, ieškodami
metalo atraižų, strypų ar
maisto liekanų, mokyklų ne-
lanko ir liks mažaraščiai, tai
kas iš jų išaugs? Ar jiems
bus reikalingi tie paminklai
ir vargonai? Jie užaugs ne-
kęsdami tos visuomenės, ku-
rioje augo. Ar jie bus dėl to
kalti? Jeigu jie bus visuome-
nei našta! Jų prasigėrę tėvai
galbūt jau yra nepataisomi.
Bet valstybė ir visuomenė tu-
ri susirūpinti, kol dar nėra vi-
sai vėlu, kad tie vaikai užaug-
tų naudingais žmonėmis.
Prieš keletą metų buvo rašo-
ma ir svajojama, kad gal Lie-
tuva taps Europos Hong Kon-
gu. Bet taip reikalai susidė-
stė, lyg toje pasakoje apie
"žveją ir auksinę žuvytę",
kad žuvytė uodega pliaukš-

telėjo ir vietoje Hong Kongo
– Kalkutoje atsirado.

Prez. Brazauskas, kuris
yra labai susirūpinęs Lietu-
vos "įvaizdžiu", turėtų apsi-
dairyti ir pamatyti, kaip ji iš
arti atrodo. Turbūt jam nėra
žinoma, kad jo valdymo lai-
kais Lietuvoje pradėjo dau-
giau mirti – negu gimti. Taip
pat savižudžių skaičiumi pa-
siekė pirmąją vietą Europoje!
Tik gaila, kad šiose varžybo-
se pirmoji vieta Lietuvai gar-
bės nedaro!

Lietuvos valdžiai mažai
tesirūpinant, našlaičių ir ne-
sveikų vaikų reikalais jau ke-
letas metų rūpinasi LB-nės
Socialinė taryba. Kad darbas
sklandžiau vyktų yra suorga-
nizuoti padaliniai, kurie atski-
ras paskirtis vykdo, o visus
tuos darbus, koordinuoja Bi-
rutė Jasaitienė, Socialinės ta-
rybos pirm. Pirmiausiai bu-
vo susirūpinta nesveikų vai-
kų gydymu, kuriems Lietu-
voje nebuvo galima pagalbos
suteikti. Tuo tikslu buvo su-
organizuota "Lietuvos vaikų
viltis", kuri kontakte su Shri-
ners (masonų) ligonine, vyk-
do vaikų atrinkimą ir atveži-
mą. Operacijos ir gydymas
kainuoja nuo 150,000 iki mi-
lijono dolerių. Kadangi me-
dicininė pagalba tegalima su-
teikti tik ribotam skaičiui,
našlaičių globai buvo suorga-
nizuotas "Lietuvos našlaičių
globos komitetas", kuris gerų
žmonių aukomis globoja apie
porą šimtų našlaičių. Vaikai
(ir jų globėjai) yra parenkami
pagal iš Lietuvos atsiųstus
sąrašus. Komiteto žmonės,
savo lėšomis, vyksta į Lie-
tuvą ir juos aplanko kasmet
bent vieną sykį. Kadangi
Lietuvoje yra virš 8000 tokių
našlaičių, tai toks reikalas tu-
ri atkreipti didesnę valdžios
dėmesį. Nes vaikai auga ir
negali laukti, kol valdžia su-
sitvarkys ir ne tik kalbės apie
gerėjančią gyvenimą, bet ir
darbais tai įrodys!



MŪSŲ BENDRADARBIAI

HENRIKAS STASAS

Nemėgstu rašyti apie kitus, o tuo la-
biau apie save. Tad tuo ir noriu pasakyti,
kad nesu nei žurnalistas, nei koresponden-
tas. Tačiau "Dirvos" redakcijos keletą kartų
pakartotinai paprašytas, nutariau bent ke-
liais sakiniais šio laikraščio skaitytojus supa-
žindinti su savo gyvenimo kelione. Manau,
kad visų palikusių tėvynę gyvenimo kelias
nėjo vien lygumomis, o dažnai vingiavosi
per uolas ir kalnus. Tačiau čia ne vieta vi-
sus tuos vingius aprašyti, noriu tik keliom
gyvenimo nuotrupom, kurios prabėgo, kaip
ramaus vakaro Nemuno vanduo, atsakyti į
"Dirvos" prašymą. Čia prie Nemuno, Šiau-
dinės kaime 1915 metais ir išvydau šį pa-
saulį. O mūsų kaimą nuo saulėje tviskančio
Nemuno skyrė plačios visom spektro spal-
vomis pasipuošusios lankos. Šiame jaukiame
gamtos prieglobstyje ir įsigijau pirmąsias
mokslo žinias, būtent Šiaudinės pradinėje mokykloje. Baigęs mokyklą įstojau į Jurbarko "Saulės" gimnazijos pirmąją klasę. Tik po daugelio metų teko Jurbarką vėl aplankyti ir atkurti kai kuriuos prisiminimus, kuriuos tada išgyvenome Mituvos pakrantėse ir gražioj gimnazijos parko aplinkoj. Gimnaziją čia baigiau 1936 metais ir tais pačiais metais įstojau į Vytauto Didžiojo universitetą, technikos fakultetą. Tačiau technikos mokslų nebaigiau ir perėjau į pedagogiką. Pirmą mokyklos vedėjo darbą gavau Trakų apskrityje. Po metų vedęs su žmona ir toliau tęsėm ten pedagoginį darbą.

1939 metais susidarė proga išvykti į Švediją ir pirmą kartą susidurti su vakarų pasauliu. Tai buvo nepaprastai įdomi kelionė ir Švedija mus labiausiai žavėjo savo švara, tvarka bei žmonių sąžiningumu, nes viešbučiuose net raktų nebuvo.

Tačiau po ramaus ir kūrybingo darbo 1944 metais teko palikti tėvynę ir pasitraukti į Vokietiją. Čia susikūrus pabėgėlių stovyklom, vėl įsijungiau į pedagoginį darbą. Gross Hesepe ir Diepholzo stovyklose ėjau mokyklos vedėjo pareigas.

1950 metais atvykau su šeima į JAV. Šiame krašte savo profesijos nepritaikiau ir teko duoną uždirbti darbininko rankomis.

Atrodo, kad pirmos mūsų kelionės keliavimo bacila čia vėl atgijo ir su žmona apkeiliavome daugelį pasaulio kraštų.

Kaip jau pradžioje minėjau, žurnalistikoje daug nepasireiškiau. Dar moksleivis būdamas esu keletą rašinėlių pasiuntęs į tuometinį žurnalą "Jaunoji karta". Išeivijoje pradėjau rašyti savo kelionių įspūdžius į "Dirvą" ir "Laiškai lietuviams". Esu ir kitom temom keletą rašinių parašęs į minėtą spaudą. 1994 metais esu Lietuvoje išleides savo pirmą knygą "Kelionių vynas", kurios 1000 egz. esu padovanojęs Lietuvos mokyklom.

Tai ir bus tokia trumpa mano nueito gyvenimo nuotrupa.



TEISINGUMAS LATVIJOJE

Ir štai, gera žinia: teisin-
gumas triumfuoja Latvijoje!
Gruodžio 13 d. Rigos apylin-
kės teismas pripažino kaltu
buvusį aukštą KGB pareigū-
ną ir jį nuteisė kalėjimu iki
gyvos galvos. Šiuo metu 87
metus amžiaus turintis Al-
fons Noviks buvo apkaltintas
genocidu už masinių depor-
tacijų bei žudynių organiza-
vimą 1941 ir 1949 metais.
Noviks teigė, kad jis nėra
kaltas, jis vykdė Sovietų Są-
jungos įsakymus ir kovojo
prieš jos priešus...

Valstybės prokuroras pa-
sinaudojo tarptautiniais įsta-
tymais, pagal kuriuos geno-
cidas yra nepateisinamas net
jei to krašto įstatymai jį tole-
ruoja. Latvijos įstatymai
pramato galimybę teismo
sprendimą apeliuoti 10-ies
dienų bėgyje. Po apeliacijos
dar yra malonės prašymo ke-
lias ir amnestija. Įdomu, ar
pats Sibiro tremtyje su tėvais
kankintas Latvijos Preziden-
tas Guntis Ulmanis šiam tarp-
tautiniam nusikaltėliui baus-
mę dovanotų?

Žvelgiant į šį reiškinį, su-
nerimu tenka matyti Lietuvą,

valdančius ekskomunistus ir
jų buvusias okupanto kola-
borantus, nusikaltėlius. Išei-
vijos Vytautas Volertas išval-
giai DRAUGE pastebėjo,
kad Prezidentas Algirdas Bra-
zauskas rinkimų metu buvo
kažką šiuo reikalu žadėjęs,
bet Lietuva dar nė vieno bu-
vusio sovietinės okupacijos
nusikaltėlio nepatraukė atsa-
komybėn, o vieną apkaltintą
Sausio 13 d. dalyvį paleido į
Gudiją.

Valio Latvijos teisingu-
mui!

ĮVYKO BALTIJOS VIENYBĖS (Baltic Unity) organizacijos konferencija

Gruodžio 16 d. Rygoje
įvyko Baltijos vienybės (Bal-
tic Unity) organizacijos kon-
ferencija, kurioje buvo aptar-
ti šie klausimai:

– dėl nesutarimų tarp
Lietuvos ir Latvijos, tarp
Latvijos ir Estijos nustatant
tarpvalstybines jūros sienas;

– dėl 1920 m. sutarties
su Rusija išdavų bei teritori-
nių pretenzijų nustatant tarp-
valstybines sienas ir kitos ša-
lis dominančios problemas.

Priimtas kreipimasis į
Baltijos valstybių Presiden-
tus ir parlamentų vadovus
dėl jūros sienų demarkacijos
tarp Lietuvos-Latvijos bei
Latvijos-Estijos, o taip pat
šios rezoliucijos:

– dėl Baltijos valstybių
rytų sienų;

– dėl Gynybinės sąjun-
gos sudarymo ir Baltijos
valstybių įstojimo į NATO;

– dėl 1994 m. sutarties
tarp Rusijos ir Estijos ratifi-
kavimo;

– dėl jūrų sienų tarp
Latvijos ir Lietuvos, Latvijos
ir Estijos nustatymo;

– dėl Baltijos vienybės
(Baltic Unity) organizacijos
ir Baltijos šalių Savivaldybių
sąjungos tarpusavio bendra-
darbiavimo;

– dėl Baltijos šalių 1940
m. okupacijos pripažinimo;

– dėl mažų tautų teisės į
apsisprendimą.

Lietuvai atstovavo: Ka-
zimieras Pauliukas, Jonas
Vengraitis, Alfonsas Kerna-
zickas ir Vytautas Nezgada.

**Baltijos vienybės Re-
zoliucijas pasirašė:**

Estijos delegacijos vardu
Jaan Kivistik, Latvijos dele-
gacijos vardu Georgs Baga-
tais, Lietuvos delegacijos
vardu Vytautas Nezgada.

"MES DAR GYVI"

(Atkelta iš 1 psl.)

lankiau, skatinama savo vyro.

Graži dabartinė Lukiškių aikštė. Tik tuščia vieta jos centre štačiai prašosi kurio nors Lietuvos kunigaikščio statulos. Nors ne. Yra kitų nusipelnusių anksčiau Leniniui pagerbti skirtų vietų. Priešais aikštę Gedimino prospekte stovi pastatas, kuriame įsikūrę šeimininkavo vis nauji okupantai: rusai, lenkai, vokiečiai ir galiausiai Tarybų Sąjunga. Naujausios Lietuvos istorijos puslapiuose jis įsirašė tauriausių Lietuvos sūnų ir dukterų krauju. Tai Lietuvos tarybinės socialistinės respublikos saugumo pastatas. Jo rūsiuose buvo kankinami ir žudomi Lietuvos partizanai, politiniai kaliniai. Pastate buvo klausomasi tūkstančių įtariamų Lietuvos piliečių pokalbių, buvo laikomos nesuskaičiuojamos bylos užverbuotų asmenų ir agentų. Dalyje pastato po Kovo 11-tosios buvo įrengtas muziejus. 1993-čių metų rugpjūčio gale aplankiau buvusį LTSR KGB pastatą. Viskas kitaip negu buvo po karo ar net septintame, aštuntame dešimtmėčiuose. Ekskursijai į pragarą, (grįžęs kitaip kelionės nebevadini), vadovauja ne uniformuoti ir ginkluoti saugumiečiai su raudonais asmens liudijimais, o jų kankinti ir kalinti buvę politiniai kaliniai ir partizanai. Daug lietuvių ėjo tais laiptais į rūšį ir buvo grūdami į vadinamus "boksus", kur stati turėjo valandomis laukti apiforminimo.

Gidas ponas Radžius dalykiškai pasakojo apie tai – jis pats kalėjo čia keturis mėnesius, prieš persiuntimą į Lukiškių kalėjimą ir iš ten į tolimą šiaurę. Parodė kameras, kuriose stovi du gultai, lyg duodami suprasti, kad čia kalėjo du žmonės, kai iš tikrųjų po karo į jas sugrūdavo

net 20 žmonių, parodo vienuotes, karcerį, kuriame para buvo kaip šeši mėnesiai, kambarą minkštai apmuštom sienom, kurioje apvilkę kalinių juoda vadinama "rubaška" jam laužydavo kaulus. Greta stovėjo gydytojas ir tikrindavo, kad kankinamasis nenu-mirtų. Jam praradus sąmonę, užliedavo galvą šaltu vandeniu ir atgaivinę, tęsdavo kankinimą.

Kabo nukankintų, nužudytų Lietuvos partizanų nuotraukos. Ponas Radžius išvedė mus į kiemą, parodė kelis dešimtmečius vėliau įrengtą pasivaikščiojimo aikštelę, kur kartkarčiais išvesdavo kalinius pakvėpuoti grynu oru. Bet tai buvo jau daug vėliau. Visur sienos rupios, kad ant jų nebūtų galima nieko parašyti. Šviesa buvo penkiolikos vatų stiprumo. Yra kamera, kurioje stovi staliukas ir kėdės, viskas prikalta prie grindų. Čia su kaliniu buvo uždaromas agentas, nu-duodas, kad ir jis kalinys, bet jo tikslas buvo išgauti visas kalinamojo paslaptis. Viskas buvo prikalta, tam, kad įtūžęs kalinys, išaiškinęs savo kambario draugą, jo neužmuštų.

Parodė sekimo kambarą, kurioje saugumiečiai stebėdavo prieinančius prie grotuotų rūsio langų sužinoti apie kalinamus gimines ar draugus. Jie taip pat dažnai patys patirdavo tą kamerų ir kankinimų kelią. Lauke mūsų vadovas parodė tris rūsio langus kitoje kiemo pusėje – tai kambarys, kuriame kalinius šaudydavo. Tai ir laisvės kovotojo Adolfo Ramanausko, ilgiausiai išlikusio Lietuvos partizano, išduoto, suimto, kankinto ir sušaudyto mirties vieta.

Antrame aukšte – partizanų radijai, apie juos aiškino buvęs radijo operatorius. "Mes duodavome priesaiką

nusižudyti, verčiau negu patekti priešui į rankas, nes žinojome Morzės abėcėlę užslaptintus šifrus, bet ne visi spėjome", apgailestavo jis. Kitame kambaryje kagėbistų vartoti, kiekvienoje kameroje ir daugelyje kitų vietų įmontuoti klausymosi aparatai. Vienoje kameroje rūsyje sukrauti maišai lyg šieno – tai pjaustyto ir skutelių sukarpytos saugumo bylos. Kitos buvo deginamos, trečios plėšomos, ketvirtos vežamos. Suplėšytąsias 50 žmonių šeši mėnesius kantriai klijavo, iš dalies sėkmingai. Tarybinis KGB buvo nepaprastai efektyviai veikęs aparatas, kito tokio pasaulyje nėra, sakė ponas Radžius. Kiek buvo saugumo užverbuotų žmonių Lietuvoje paklausiau jį. Maždaug kas ketvirtas ar kas penktas Lietuvos gyventojas, tik vieni mažiau, kiti daugiau žalos padarė, atsakė jis.

Nors visa tai ne naujiena skaičiams tremtinių ir politinių kalinių knygas ar pergyvenusiems nuožmią tarybinę okupaciją. Bet Lietuvoje ir užsienyje auga kartos, nemačiusios ir nejutusios šitos priespaudos. Vienas dalykas apie tai girdėti. Visai

kitas pamatyti vietas, kur sumintieji buvo kankinami.

Per tuos porą metų nuo mano apsilankymo daug kas pasikeitė. Prezidento Brazausko vyriausybei globojant, saugumo pastate planuojama išnaikinti visus pėdsakus, išdažyti kamerų sienas, pašalinti visas žymes, liudijančias praeitį, paruošti kambarius kitiems tikslams. Kodėl taip daroma? Lietuvos prezidentas Brazauskas ir jo vyriausybė džiaugtųsi, jei 50 metų trukusi tarybinė okupacija, padariusi Lietuvai nepataisomą žalą, išžudžiusi ar ištremusi šviesiausius jos žmones, pakeitusi tautos charakterį, būtų visai užmiršta arba tik istorijos puslapiuose prisimenama. Kodėl atstatomos visos Lietuvos bažnyčios, nepaliekant nė vienos parodyti kuo Tarybų Sąjunga buvo jas pavertusi? Taip ir su saugumo pastatu ir jo šurpiu muziejumi. Toksai paminklas turėtų tautos sąmonėje turėti neišdildomą vietą ir ateinančioms kartoms primintų tai, ko jos neturi teisės pamiršti. Kiekvienam lietuviui praverstų tokia "ekskursija į pragarą". Ji padėtų suprasti komunistų santvarkos

aparatus, net ir tiems, kurie tos partijos valdomi gyveno pusę šimtmečio. Bet gal neverta to nei suprasti, nei prisiminti. Gal geriau būtų, kad užmaršties dulkės visa tai uždengtų. Juk žmogus nemėgsta, o gal net nepajėgia iš klaidų ar iš praeities mokytis.

O jei mes norime bent stengtis tam užkirsti kelią, prisidėkime prie Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pastangų. Paklausiau tėvą Antaną Saulaitį, ar yra vilčių išgelbėti muziejų, ir jis atsakė, kad beveik ne. Nebent masiškai būtų protestuojama iš užsienio. Koks būtų vertingesnis projektas mūsų korporacijai? Ir čia, ir Lietuvoje. Rašykime masiškai protesto laiškus Lietuvos ambasadai Washingtone arba dar geriau pačiam respublikos prezidentui, reikšdami pasipiktinimą ir pasipriešinimą. Tai mūsų, kaip save gerbiančių korporantų, pareiga. Vivat, crescat, floreat Korp! Neo-Lithuanis!

(Kalba, pasakyta Korp! Neo-Lithuania suvažiavime š.m. sausio 13 d. Chicagoje, Balzeko muziejaus patalpose)

ČEČĖNAI PRIEŠINASI

Vakarų korespondentai praneša kalbėjusi su Dudajevu jo laikinoje vadovietėje. Dudajevas sakė, kad Kizliaro ligoninės operacija vykdėta jo nurodymu. Nė viena čečėnų kovotojų grupė neveikia be jo žinios, sakė Čečėnijos prezidentas. Ginkluotąsias pajėgas jis kontroliuoja visu šimtu procentų. Tikrasis karas tik dabar ir prasideda. Kizliaras į jo didžiųjų interesų akiratį neįeina. Tai, Dudajevo žodžiais, tik būtinis naujojo karo elementas. Karinės operacijas vadai vykdo pagal bendrą planą, tačiau jiems paliekama galimybė priimti sprendimus pagal susiklosčiusias aplinkybes ir

sąžinę. Pavieniais aktais padėties iš esmės nepakeisi. Turi būti sprendžiama iš principo. Taip viskas parengta, kad įvyktų domino efektas.

Dudajevas nuolatinės vadovietės neturi. Jis važinėja po dalinius juos inspektuodamas. Prezidentas įsitikinęs, kad čečėnų kovinė dvasia nė kiek nesušilpnėjusi. Priešingai – šimtai kovotojų, mirtininkų, pasiruošę vykdyti pavojingiausias užduotis.

Kizliaro įvykiai vėl atkreipė pasaulio dėmesį į Rusijos ir Čečėnijos karą. Ekspertų nuomone, karas perėjo į tipiską partizaninį, su teroru ir diversijomis. Priemonių jį sustabdyti Rusija neturi, nes



pasipriešinimas virtęs nacionaliniu. Apžvalgininkai čečėnų pasipriešinimą lygina su alžyriečių pasipriešinimu Prancūzijai ar palestiniečių – Izraeliui. Anksčiau ar vėliau tokie karai baigiasi derybomis ir tautų išsivadavimu.

Juozas Glinskis

"L.A." 1996.01.11

KIEKVIENA TAUTA VERTA SAVO VALSTYBĖS

(Atkelta iš 5 psl.)

prislopinti, bet niekados nepasiseks užslopinti, jį galima sužeisti, bet negalima pakirsti, jį galima drausti, bet niekados nepasiseka išrauti iš žmonių, suvokiančių save kaip viena tauta, siekiančių būti tauta. Žmonės, atlaikę pačią grubiausią ir žiauriausią prievartą, fizinę ir tautinę genocidą, nesugniužę ir nepasidavę okupanto amoralumui, gyvenantys savo žemėje, savo namuose, išlaikę savo kalbą, kultūrą ir papročius tik užsigrūdino ir įamžino tautinį jausmą. Čečėnai ne

kartą įrodė, kad jie yra verti vadintis garbinga tauta. O kiekviena tauta verta savo valstybės.

Pranašiški ir prasmingi Čečėnijos himno žodžiai: *Čečėnija, jei Tu naktį gimei, kartu su vilkiukais, kai liūtai staugė, o maitinai kartu su ereliais, tu turi teisę būti pasaulyje, būti žemėlapyje ir būti gerbiama, nes Tavo sūnūs prisiekė tarnauti tik Dievui, Tautai ir Tėvynei.*

(Kalba, pasakyta konferencijoje, minint Rusijos agresijos prieš Čečėniją metines. Vilnius, 1995 m. gruodžio 9 d.)



Clevelando "Grandinėlė" jau ruošiasi dalyvauti Tautinių šokių šventėje..

V. Bacevičiaus nuotr.

KIEKVIENA TAUTA VERTA SAVO VALSTYBĖS

Dr. Leonas Milčius

Seimo narys, LTS vicepirmininkas

(Tęsinys)

Profesorius Jonas PUZINAS 1979 m. Chicagoje išleistoje knygoje "Tautinės minties keliu" tauta laiko prigimtine bendruomene, susietą bendra kilme, kalba, bendru istoriniu likimu. Panašiai tautos sąvoka apibrėžiama ir LTS programoje. Žinomas sociologas – profesorius Romualdas GRIGAS savo naujausioje knygoje "Tautos likimas" pabrėžia, kad būtina skirti visuomenės ir tautos sąvokas, kad visuomenę, skirtingai nuo tautos, gali sudaryti įvairios tautinės grupės, kurioms būdingi saviti socialiniai bruožai. Kalbant apie tautos socialinę organizaciją – etnosociumą, nagrinėjami prigimtines, istorinio likimo, bendros kultūros, teritorinio išsidėstymo, raidos tikslingumo ir kiti požymiai. Kaip matome, minėtuose tautos sąvokos apibrėžimuose vyrauja beveik tie patys požymiai.

Nepaprastai svarbus yra tautos ir individo santykis. Ištikimybė savo tautai, kultūrai, solidarumo jausmas, siekimas asmeninius interesus suderinti su grupiniais interesais, visos bendruomenės siekiais, parodo individo tautinį subrendimą. Ir kai tai tampa daugelio individų gyvenimo norma, atsiranda tautinis patriotizmas, kurio natūralaus siekimo išraiška – tautinės valstybės sukūrimas.

Kartais gali susidaryti valstybės, turinčios individus su labai stipriu valstybinio patriotizmo jausmu, kaip JAV piliečiai, ir be tautiškojo patriotizmo pradų. Bet niekada nei savaime, nei prievarta nebus sukurtas valstybinis patriotizmas iš individų ar tautų turinčių savąjį – tautiškąjį patriotizmo jausmą, kokia yra Čėčėnija ir čėčėnai. Galima tik pasakyti: vargas tai valstybei, kuri stengsis juos savintis, nesvarbu kokio dydžio ar karinės galios ji bebūtų. Deja, daugeliui didžiųjų valstybių ši natūrali tautos siekių ir kokybinio virsmo perspektyva yra bauginanti, nepriimtina, visaip peikiama ir gesinama.

Belieka stebėtis didžiųjų valstybių užsispyrėlišku solidarumu bei laukti neišvengiamos istorinės atomazgos, kuri, deja, gali būti tragiška ir pražūtinga kaip visam turiniui, taip ir kiekvienai sudedamajai daliai. Todėl tiek daug panašumo ir neaiškumo dėl ateities ne tik Rusijoje, bet ir Kinijoje bei kitose valstybėse, kuriose mažos tautos laukia savo istorinės valandos ir galimybės realizuo-

ti prigimtines valstybingumo teises.

Gera prisimename, kai dar taip neseniai sovietiniai ideologai, pavyzdžiui rodydami amerikietiskąjį tautybių lydymo katilą, kalbėjo apie tautiškumo laikinumą, sovietinės, o praktiškai Rusijos imperijos užimtų tautų ir tautelių sulydymą į vientisą naciją, kurioje būtų vienas individas – Sovietų Sąjungos pilietis. Atrodo, kad tokių svajotųjų yra ir šiandien, nes dažnai tenka girdėti apie naują individą – europilietį. Tik pamirštama, kad pasaulio istorijoje amerikiečio formavimasis yra ne pats gražiausias pavyzdys. Įvairių tautybių naujojo pasaulio įsisavintojai, užkariautojai, išstūmę vietinius – indėnus ir privežę milijonus afrikiečių, neturėjo ir negalėjo netgi svajoti apie kokias nors etnines šaknis ar tautinius jausmus, nes nebuvo nė vieno jungiamojo tautinio bruožo. Visi atsikėlėliai buvo jungiami tik vieno poreikio – išlikti, būti stipriais ir nepriklausomais. Sovietų Sąjungoje ar Europoje visiškai kitos aplinkybės: *per amžius gyvenančios tautos nesiduoda ir negali būti suldomos*. Tad kalbos apie europilietį ar rusietį yra tik šovinistinės iliuzijos. *Daug svarbiau yra kuo greičiau pradėti žiūrėti į tautiškumą, kaip į didžiausią vertybę ir nestatyti tautų vienos prieš kitą kaip geresnės ir blogesnės, bet absoliučiais lygiateisiškumo principais leisti joms atsiskleisti ir praturtinti civilizaciją savitais kalbos, kultūros, tradicijų įnašais.* Ateitį grindžiant kitais principais, tautiniai neramumai, ekonominės ir socialinės krizės ir netgi karai ilgai lydėtų žmoniją.

Todėl ne vienas šiuolaikinis politikas ar politologas gerai suvokia tautos ir tautinio jausmo svarbą, žiūrėdami į juos ne kaip į konfliktų šaltinį, bet kaip į taikos ir stabilumo garantą tiek tarp atskirų šalių, tiek ir šalies viduje. Dėl to visiškai pagrįstai siūloma, kad Jungtinės Tautos artimiausiu metu priimtų Tautų Teisių Deklaraciją. Pasaulis nesunkiai gali išspręsti ekonomines, ekologines, saugumo ir kitas problemas, bet dažniausiai susipainioja ir užsiliepsnoja, kai panaudoja prievartą prieš prigimtines tautos ir individų tautines teises, prieš jų natūralius laisvės ir valstybingumo siekius.

Kartais laikoma, kad tautiškumas, kaip ir religija yra

VIENO GENEROLO SULAUŽYTA PRIESAİKA NULĖMĖ LIETUVOS LIKIMĄ GĖDINGA 1940 METŲ LIETUVOS OKUPACIJA

Vytautas Šeštokas

(Tęsinys)

Generalinio štabo pulkininkas leitenantas A. Špokevičius, buvęs 259-ojo šaulių pulko vadas Vitkausko vadovaujamame 29-ame korpuose, savo atsiminimuose – "Lietuvos dienos" Nr. 3, 1959 apie Vitkauską rašo:

"Vitkauskas kiekviena proga pastebėdavo tiek karininkams, tiek kareiviams, jog jis esąs Komunistų partijos narys. Visada tvirtindavo, kad tik komunizmas išgelbės Lietuvą. Kiekvieną trečiadienį šaukdavo į korpuso štabą 259 pulko vadą su pulko komisaru ir atvykusiems nerasdavo nieko kito pasakyti, kaip tik pakartoti, kad Lietuvą išgelbės tik komunizmas.

Vitkauskas pirmas iš lietuvių karininkų apsirengė rusiška uniforma, reikalavo iš karininkų, kad jie visur kalbėtų tik rusiškai, buvo didelis pataikūnas komunistams ir komisarams, pavydus ir gobšus. Asmeniniame gyvenime buvo žmogus be charakterio, pvz. taktiniuose pratimuose nesugebėdavo apsispręsti ir padaryti greitą sprendimą, o įvykusių nesusipratimus suversdavo valdinių sąskaiton..."

Štai ką lėmė Lietuvai V. Vitkausko, kaip kario, priesaikos sulaužymas – netekta nepriklausomybės, tautai kilo genocido grėsmė. Statistikos duomenimis, 1941 m. Lietuvoje gyveno 3,1 milijonas žmonių, o 1952 m. tebuvo likę apie 2,3 milijonai. Amerikoje gyvenančio įžymaus lietuvių visuomenės veikėjo Damušio duomeni-

mis, per okupacijas bei rezistencijos kovas Lietuva neteko 30 proc. savo gyventojų.

Lietuva, priešindamasi ginklu bolševikų okupacijai, turbūt būtų netekusi mažiau aukų ir po Antrojo pasaulinio karo išlaikiusi tokį pat valstybės statusą kaip Suomija. Dėl kariuomenės vado sulaužytos Tautai duotos priesaikos ir keliaklupsčiavimo bolševikams patirta ir daug aukų per dešimtmetį trukusią rezistenciją. Ko pasauliui neįrodė Lietuvos kariuomenė kovos lauke su bolševikais, turėjo įrodyti per šimtas tūkstančių rezistencijos kovotojų nelygioje kovoje.

Dabar, po keliasdešimties metų okupacijos ir žinant jos padarinius, galima objektyviai vertinti du lietuvių tautai svarbius faktorius:

1. Laisvasis pasaulis būtų pamatęs, kad Lietuva okupuota ginklu, o bolševikinė santvarka nepriimta "laisva valia" per inscenizuotus liaudies seimo rinkimus ir kolaboracinę Paleckio vadovybę.

2. Ginklu užgrobę Lietuvą Sovietai nebūtų išdrįsę taip beatodairiškai naikinti tautos. Gal būtų išvengta dalies kraujo aukų.

Generolas Vincas Vitkauskas mirė Kaune 1965 m. kovo 3 dieną. Toronte leidžiamas lietuvių savaitraštis "Tėviškės Žiburiai" – 1965 m. kovo 8 d., tokiais žodžiais palydėjo gen. V. Vitkauską į kapus: "**Sovietams okupuojant Lietuvą, jis buvo Lietuvos kariuomenės vadas, o okupacijos metais priklausė tai "Liaudies Seimo" atstovų grupei,**

kuri buvo nuvažiavusi į Kremlių "Stalino saulės" pargabenti. Tai labai didelis ir aštrus posūkis – nuo kariuomenės vado iki nusižeminusio elgetos Kremliaus rūmuose, nuo patrioto iki tautos išdaviko... Petrašiūnų kapinėse pasibaigė šio karo vyro, nuklydusio į politikos šunkelius, nedėkingas ir nesuprantamas kelias..."

Dabartinė politinė mūsų tautos situacija panaši į 1940 metų. Rusija vėl grasina įvesti savo kariuomenę į mūsų šalį, jeigu Lietuva įstos į NATO valstybių sąjungą. Įdomu, kokią poziciją užimtų dabartinė Lietuvos vyriausybė su kariuomenės vadovybe. Ar ji pasuktų tautą suomių ir čėčėnų keliu, ar vėl klaupytųsi ant kelių prieš agresorius? Reikia tikėtis, kad tautai duota karių priesaika nebus sulaužyta. Lietuvos prestižas buvo atstatytas 1941 metų Birželio sukilėlių "plechavičiukų", Tėvynės apsaugos savanorių, kurie Žemaitijos kovų sektoriuje drąsiai stovėjo, vadovaujami nepriklausomos Lietuvos išauklėtų jaunų karininkų.

Baigiant šių įdomių ir istorinių Lietuvos įvykių iš Lietuvos spaudos aprašymą ir jų prognozę ateičiai, ir vėl po 55 metų kyla tas pats klausimas, ar dabartinė Lietuvos kariuomenė priešintųsi naujai Lietuvos okupacijai.

Sakoma, kad mokomasi iš praeities klaidų. Ar tos klaidos dabar Lietuvą valdančios vyriausybės bus suprastos, ar ir vėl pasikartos nelėmtas tautos likimas – didžiųjų imperialistų tikslų įgyvendinimas.

Gen. Vitkausko Lietuvos nepriklausomybės parduvinimas paliks amžiams įrašytas į tautos gėdos, skausmų ir genocido istoriją.

tik dvasinė būseną ir nieko daugiau. Bet tai – netiesa. Tautiškumas tai ne tik vienišanti idėja, bet ir pats rimčiausias pagrindas valstybės kūrimui. *Tik tauta ir valstybė, būdamos viename derinyje, viena kitą stiprina, papildo ir suteikia saugumą bei perspektyvą kaip visai bendruomenei, taip ir atskiram individui.* Ir priešingai, silpnėjant ar dirbtinai silpninant nors vieną iš šių dviejų sudėtinių dalių, silpnėja ir antroji, t.y. visos bendruomenės saugumas.

Todėl neatsitiktinai imperinės ar agresyvios šalys dažniausiai net netiesiogiai pirmiausiai stengiasi kompromituoti ir pakirsti tautiškumo jausmus, įdiegti nepasitikėjimą tautinio jausmo verte, jį menkinti, priversti netgi jo išsižadėti. Nediegiant patriotiškumo jausmo, neugdant

pilietiškumo, jauno individo protą lengvai apvaldo visaleidžiančio liberalizmo arba visagalinio kosmopolitizmo iliuzijos. *Kai tautos savasties ir gyvasties šakos silpnėja, tauta praranda savo identitetą ir valstybė tampa lengvai pažeidžiama.* Kaip nebūtų keista, tokie procesai dažniausiai vyksta ramybės ir socialinio komforto sąlygose. Ir priešingai, akivaizdūs pavojai valstybei, tiesioginė agresija tautinio ir valstybinio patriotizmo jausmus daro svarbiausiais. Ilgas pokarinis pasipriešinimas, trėmimai, prievarta lietuvių tautos ne tik nepalaužė, bet tautiniam jausmui ilgam suteikė tvirtumo ir tikėjimo, kuris ir po penkiasdešimties okupacijos metų, nepaisant pastovaus siekimo nutautinti, gražiausiu žiedu pražydo 1989 – 1990 metais.

Būtų klaidinga manyti, kad tautinis jausmas dabar jau nereikalingas, kad jungiantis į Europos Sąjungą, tautiškumas virsta trukdžiu. Priešingai, atskiro individo fizinio ir socialinio saugumo požiūriu tampame tvirtesni, bet tautos identiteto atžvilgiu galime būti lengviau pažeidžiami. Tad tautiškumo jausmo išlaikymas, jo puoselėjimas lieka reikšmingu, netgi būtinu kultūros, švietimo ir politikos uždaviniu.

Suniokota, karo išvarginta Čėčėnija. Rinkimų farsas, kurį vaidins uniformomis ir civiliais rūbais aprengti okupantai. Neišdžiūvęs artimųjų kraujas ir motinų, seserų, dukrų ašaros. Kur dar surasti vilties ir tikėjimo? O jis yra. Tikėjimas, ryžtas ir jėga yra pačioje tautoje. Jį galima

(Nukelta į 4 psl.)

PARTIZANAI POKARIO ESTIJOJE

Antanas Dundzila

Besidomint pokarių partizanų istorija Lietuvoje, be abejo, negalima nepagalvoti apie partizanus sovietų okupuotoje Latvijoje bei Estijoje. Su plonytėmis išimtimis antrosios sovietų okupacijos metu pagrindiniai šiuose kraštuose veikė atskirai, susikaupe savųjų kraštų uždaviniais.

Tačiau visi žino, kad ginkluotas pasipriešinimas gyvavo ir Latvijoje, ir Estijoje. Buvo ryšiai su užsieniu. Apie juos su britų, amerikiečių žvalgybomis bene daugiausiai duomenų autoritetinčiai yra paskelbęs britas Tom Bower savo 1989 m. Londone išleistoje knygoje, "The Red Web".

Šiame straipsnyje skaitytojus supažindinsiu su Amerikoje 1992 m. išleista 272 psl. knyga apie miško brolius Estijoje, "War in the Woods, Estonians's Struggle for Survival 1944-1956". Knygą parašė okupuotoje Estijoje gyvenęs Mart Laar, ją išleido Washingtone veikianti The Compass Press leidykla. Tai į anglų kalbą išversta, iliustruota, techniškai gražiai atspausdinta knyga, net įtraukta į amerikiečių knygų rinkos katalogus. Ją galima lengvai užsisakyti didžiuosiuose knygynuose. Knyga įršta ir kietais ir minkštais viršeliais, kainuoja apie \$20 (tiksliai neprisimenu).

Visa medžiaga suorganizuota į 10 skyrių. Istorinis įvadas ilgokas, pradedamas enciklopediniu Estijos bei estų tautos aprašymu ir pridedamas prie 1945 metų. Estijos likimas II-jo Pasaulinio karo metu panašus kaip ir Lietuvos: 1940 m. okupacija, pagrindis, 1941 m. masiniai trėmimai ir sukilimas, vokiečių okupacija, 1944 m. rusų grįžimas. Sužinome, kad vokiečių okupacijos metu estai turėjo centralizuotą pagrindinio vadovybę, panašią į mūsų VLIKą, kurios dalį Geštapas suareštavo 1944 balandžio mėnesį – tuo pat metu, kaip ir dalį mūsų VLIKo narių. Be abejonės, čia prisidėjo tuo metu per Estiją į Suomiją slapta siųsto VLIKo igaliotinio plk. K. Ambraziejaus sučiupimas Estijoje. Kalbant apie tuometinius šių kraštų pagrindininkų ryšius, svarbu pastebėti, kad Lietuvos pagrindis bendravo ir su Latvija, ir su Estija. Vėliau, antrosios sovietų okupacijos metu, tokio bendravimo beveik nebuvo.

Antrosios okupacijos metu sovietai Estijoje taip pat buvo suorganizavę estų stribus, naudojo agentus bei provokatorius ir kitas smurto bei kovos su partizanais priemones. Estų vyrai jungėsi į partizanų būrius maždaug tais

pačiais motyvais, kaip ir lietuviai. Dalis jų buvo grynai patriotizmo vedini, užsiangazavę kovai su okupantu. Kiti rinkosi partizanavimą vieton stojimo į sovietų kariuomenę arba tiesiog okupanto teroras juos išvarė į ginkluotą pasipriešinimą. Pirmieji estų organizuoti daliniai išsivystė iš estų, tarnavusių vokiečių kariuomenėje ir, vokiečių-sovietų frontui žlugus, atsiskiusių trauktis kartu su vokiečiais. Pirmas toks užregistruotas vieno batalijono persiorganizavimas įvyko 1944 rugsėjo 22 d. Palyginimui galima paminėti, kad tą pačią dieną sovietų kariuomenė užėmė šiaurės vakarų Estijoje, Baltijos pakrantėje esantį Taliną.

Partizaninis karas Estijoje vyko panašiai kaip ir Lietuvoje. Partizanų grupės operavo miškuose, tačiau užpuldavo ir didesnius miestelius. Dar net 1948 m. okupanto vadinama "ginkluotų banditų" grupė išiveržė į Vao apylinkės būstinę ir pagrobė 143,000 rublių... Buvo spausdinami gyventojams atsisaukimai bei nurodymai. Kaip ir Lietuvoje, partizanų veiklą labai apsunkino žemės kolektyvizacija. Estai taip pat dėjo pastangas savo vadovybę centralizuoti.

Vienas žymus estų kovotojas buvo August Sabe. Jį sovietai susekė tik 1978, kai jis upės pakrantėje žvejojo. Yra net nuotrauka, kurioje Sabe tebelaiiko meškerę, o šalia jo draugiškai priklaus-

pęs, civiliai apsirengęs KGB agentas. Šią nuotrauką bus padaręs kitas agentas, iš antros upės pusės. Sabe ten buvo suimtas, bet staiga išsilaivino, šoko į upę ir joje prigirė.

Amerikiečių žvalgyba bene paskutinį lėktuvą su estų desantininkais iš Frankfurto išsiuntė net 1954 gegužės 7 d. (palyginimui Daumanto be Būtėno grupės buvo išskraidintos 1950-1951). Sėkmingai pasiekę pietinę Estiją, atvykę partizanai vėliau buvo sugauti ir 1955 nuteisti mirti arba kalėti.

Kaip ir kituose sovietų okupuotuose kraštuose, estų miško broliai karo su sovietais nelaimėjo. Tačiau jų dvasia ruseno ir išliko iki 1988 metų, kai prasidėjo estų, kaip ir lietuvių, dainuojanti revoliucija. Pasirodo, estai taip pat vartoja "dainuojančios revoliucijos" terminą! Knygoje sakoma, kad jų miško brolių aukos išsaugojo estų tautos dvasią.

Autorius teigia, kad vienu metu Estijos miškuose veikė apie 5 ar 6 tūkstančiai partizanų. Pagal išlikusius sovietų archyvus, per pirmuosius kelis partizaninio karo metus okupantas "neutrizavo" 15,000 miško brolių. Manoma, kad iš viso Estijoje galėjo būti tarp 30 ir 40 tūkstančių partizanų.

Partizanų būriai svyravo tarp dviejų ir dešimties vyrų. Reikalui esant, jie susijungdavo į 60-70 karių dalinius. Didžiausi surasti par-

tizanų bunkeriai talpino apie 12 miško brolių.

Knygoje surinkta daug individualių išgyvenimų, epizodų. Dėl to gal šiek tiek nukenčia knygos tęstinumas ir skriaudžiamas skaitytojo alkis matyti aiškesnę viso epo sintezę. Taip pat tų ištraukų gausa skaitytojui šiek tiek nusibosta: vienas po kito seka vis naujas, iki šiol dar nepažintas asmuo, jo rezistencinis išgyvenimas. (Kaip priešingybė, mūsų Daumanto-Lukšos ar Vanago atsiminimai yra visai kitoki: per ištiesią knygą juose skaitytoją veda žinomas, patikimas, simpatingas kovotojas.) Nors knygos anglų kalba gera, tačiau, bendrai paėmus, knygą sunkoka skaityti. Ypač manė, smulkiau nepažįstanti Estijos geografijos, vargino vietovių margumynas. Čia, aišku, jau skaitytojo silpnė, o ne autoriaus kaltė. Norint su šiuo estų istorijos epu bent šiek tiek susipažinti, reikia tą kietą riešutą pačiam perkąsti. Vienaip ar kitaip, knyga yra svarbus įnašas į Baltijos kraštų pokarinę rezistencijos istoriją.

Lietuviui yra įdomu, kas toje knygoje rašoma apie Lietuvą bei lietuvius. Lietuvių rezistencija prabėgomis minima keliolika kartų, tačiau jokių naujų duomenų nepaskelbta. Lietuvių knyga dar nuvilia, nes keliuose vietose apie mus kalbama su stambiomis faktinėmis bei korektūros klaidomis.

(Nukelta į 7 psl.)

MINDAUGAS

Vladas Vyšniūnas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Upelio dugnas buvo nusėtas gličiais akmenimis ir eiti juo buvo nepatogu. Keletą kartų Mindaugas vos išsilaikė ant kojų nepargriuvęs į vandenį. Kai pagaliau už posūkio pasimatė tiltelis, berniukas nudžiugo. Tačiau tą pačią akimirką netikėtai ruso kareivio balsas, tarsi, apliejo šaltu vandeniu:

– Stok! Iš kur eini?

Mindaugą išpylė prakaitas ne iš baimės, o tik iš apmaudo dėl netikėtai atsiradusios kliūties. Susitvardęs, gestų ir nedaugelio jam žinomų rusiškų žodžių pagalba, jis paaiškino niekur neeinant, o tik iešką gilesnės vietos, kur užmesti meškerę.

Mindaugas buvo privers-tas grįžti ten, iš kur atėjo. Jis vos neverkė iš nevilties ir apmaudo, kad toks nuostabus planas sugriuvo, lyg kortų namelis. Ką daryti? Kaip nusi-gauti pas gydytoją?

Mintys atsimušdavo, tarsi, į aklina sieną. Tik suma-

nymas užlipti ant nulaužtos šakos ir persidurti koją, patraukė jo dėmesį. Bet dėl tokio menkniekio majoras neišleis į miestelį pas gydytoją, o tik lieps patepti žaizdą jodu ir aprišti marle... Reikia persipjauti koją arba ranką taip, kad išsiverstų raumenys. Tada be gydytojo niekas nesusiūs žaizdos!

Mindaugas karštligiškai apieškojo kišenes, tačiau kišeninio peiliuko nerado. Beliko viena išeitis: grįžti namo ir, niekam nematant, suvaidinti nelaimingą atsitikimą...

Jis žengė keletą žingsnių namų pusėn, bet tuo metu gerasis angelas pakuždėjo jam nuostabią mintį. Berniukas prisiminė atvejį, kai vienas vaikas neatsargiai mesdamas meškerę buvo pagavęs pats save. Jis grįžo atgal, nuplovė vandenyje kabliuką, pridėjo jo smaigalį prie blauzdos minkštimo ir truktelėjo už valo. Tikėdamasis didelio skausmo, Mindaugas net užsimerkė. Po to, žvilgterėjo į blauzdą ir visas nušvito: kab-

liukas buvo išmigęs taip giliai, jog be gydytojo niekas nebūtų ryžęsis bandyti jį ištraukti.

Motina, išvydusi kas atsitiko, sunerimo ir tuoj pat nuėjo pas majorą prašyti leisti nuvežti sūnų pas gydytoją. Nors žaizda buvo nepavojinga, tačiau delsti buvo negalima. Laiku nepašalinus kabliuko, galėjo įvykti kraujo užkrėtimas. Majoras liepė atvesti berniuką. Pažvelgęs į jo blauzdą, jis pasakė:

– Taip, be gydytojo pagalbos apseiti neįmanoma. Nors aš neturiu teisės nei vieno išleisti iš sodybos, šiuo atveju padarysiu išimtį. Jūsų laimei, mano vertėjas turi miestelyje reikalų. Jis nuves berniuką pas gydytoją ir parveš atgal.

Tėvas tuoj pat išėjo kinkyti arklio, o motina privertė Mindaugą nusiprausti ir apsisivilkti išeiginiu kostiumėliu. Netrukus berniukas jau sėdėjo ant sėdynės su lingėmis ir laikė vadeles. Šalia įsitaikė stribas su automatu ir brčka nudardėjo keliuku tiltelio link.

Pravažiavus jį, stribas išsiėmė iš kišenės du saldai-nius, vieną pasiliko sau, o ki-

tą padavė Mindaugui, sakydamas:

– Paragauk saldainio iš Maskvos. Jie patys geriausi visame pasaulyje!

Mindaugas padėkojo, išvyniojo saldainį iš popieruko, išidėjo burnon ir ėmė čiulpti. Arklys tempė brčką žingine, nes keliukas kilo į kalną, už kurio netrukus pasimatė kaimo sodyba. Šeimininkė su dviem paauglėm dukterim grėbė šieną. Stribas tarė, galvos mostelėjimu parodęs jas:

– Tai liaudies priešų sodyba! Anksčiau ar vėliau ją sudegins, o bobas išveš pas baltąsias meškas!

– Už ką? – paklausė Mindaugas.

– Už tai, kad jos nemylī tarybinės valdžios. Jos laukia sugrįžtant vokiečių!

– Netiesa! Tos moters vyrą nušovė vokiečiai, o bu-delių niekas nelaukia sugrįžtant!

– Visi taip galvoja, išskyrus nacionalistus! Prasidėjus karui, tėvas susidėjo su baltaraiščiais, o sugrįžus Raudonajai armijai, sūnus išėjo į mišką. Ar nematei jo? Gal buvo užėjęs pas jus?

– Kas?

– Nagi, šitos bobos sūnus! Banditas.

– Ne. Pas mus niekas neužėina. Upelis, kad ir negilus, bet bristi per jį ne visada malonu.

– Bet tu jį pažįsti?

– Ne! – sumelavo Mindaugas. – suaugusiųjų tarpe draugų neturiu.

– Jei sužinosi ką nors apie jį arba kitus banditus, tuoj pat pranešk valdžiai! – pamokė stribas. – Už banditų slėpimą atsidursi Sibire, o padėdamas valdžiai galėsi kasdien valgyti šitokius saldai-nius.

Mindaugas nieko neatsakė. Jam labai norėjosi pasiepti stribą, paklausti, ar ir jis susidėjo su rusais tik dėl šitokių saldainių? Norėjosi priminti jam, kad Juda, išdavęs Kristų, nebegalėjo ramiai gyventi ir pasikorė. Ar nepasikars ir stribai, kai ims graužti sąžinę.

Tačiau šiuo metu erzinti stribo negalima, nes jis gali sukliudyti įvykdyti užduotį! Apie viską paklaus kitą kartą, o dabar apsimes kvailiu-ku. Kaip gerai, kad žmonės nežino vienas kito minčių!

(Būs daugiau)

I LIETUVĄ IŠKELIAVO DR. K. PEMKAUS LITUANISTIKOS TURTAI

Juozas Žygas

Vėl vienas didelis lituanistikos lobynas, kuris išeivijoje dr. Kazio Pemkaus rūpesčiu, pasišventimu ir darbu išaugo, buvo į dėžes sukrautas ir į Klaipėdą išlydėtas. Tuo pačiu mes tapome lyg skurdesni, nes nustojomė vieno traukos centro, kuris lituanistus ir lietuviškos spaudos tyrinėtojus net iš Vilniaus į Chicagos apylinkes pritraukdavo. Tą jo lobyną man teko tik akimis ap-

siziūrėjus ir į vidų įėjus, atrodė, kad tai yra pasiturinčio žmogaus rezidencija, kurių Chicagos apylinkėse ir tolimesniuose priemiesčiuose yra gana daug.

Bet kuomet šeimininkas nuveda žemyn, tikėdamasis pamatyti barą, nustembi, kad nėra jokio židinio ar parketinių grindų, bet tik išrikiuotos eilės lentynų, kuriose tvarkingai ir sistematiškai sudėta – beveik viso šimtmečio lie-

kojusio žmogaus. Dr. Kazys Pemkus, būdamas žemaitis, parodė pagarsėjusį žemaitišką užsispyrimą, kurio dėka ir atsirado jau minėta biblioteka ir archyvai.

Gal kam nors kiltų klausimas, iš kur ta visa medžiaga buvo surinkta. Norint tokią medžiagą surinkti, reikia trijų dalykų: pinigų, užsispyrimo ir laimės. Kas tas sąlygas išpildyti galėjo – turėjo daug galimybių. Labai daug vertingų šeimos archyvų buvo išmesti į sąslavų statines arba pateko į popieriaus fabrikus, kadangi žmonės būdami pilnoje sveikatoje ir pajėgume, nepasirūpino jų tolimesniu likimu. O paskui jų vaikai, globėjai ar net pašaliniai, ėmė tai, kas buvo jiems reikalinga. O popieriai, laiškai ar šeimos archyvai – tai tik bereikalingas šlamštas. Tad galime sakyti, kad mūsų akyse, daug nepakeičiamos medžiagos dėmėmis iškeliauvo.

Dr. K. Pemkus turėjo laimę. Pradžią jam davė prof. dr. Jonas Puzinas, kuris pasiūlė redaguoti Pasaulio lietuvių gydytojų istoriją, jeigu dr. K. Pemkus surinks jam reikalingą medžiagą. Pradėjus jam tą medžiagą rinkti, teko aplankyti daug bibliotekų ir susirašinėti su įvairiais JAV lietuvių darbuotojais. Rinkdamas medžiagą, jis pats pradėjo domėtis ir suprasti archyvų reikšmę. Tos medžiagos rinkimo reikalu, aplankė Pennsilvanijos universitetą, kur tuo metu dirbo prof. J. Puzinas, prof. Vincas Maciūnas. Ten jis rado daug svarbios lituanistinės medžiagos. Kai kurių retų knygų duplikatus gavo savo pradedamai bibliotekai. Po to, gana greitai, prof. J. Puzinas jam perdavė dalį savo laiškų ir rankraščių archyvo. Tai buvo laiminga pradžia! Nes buvo gana daug tokių, kurie metų naštos slegiami, dairėsi kam galėtų savo surinktą medžiagą palikti. Tad naujoji biblioteka ir archyvas dideliu tempu pildėsi ir sparčiu tempu augo.

Dr. Pemkaus archyve yra daug laiškų ir nuotraukų įvairių išeivijos rašytojų, kurių didžiuma jau yra mirę. Tad jų išsaugotais laiškais, jie dar gali į mus prabilti. Taip pat jo archyve yra daug įvairių laiškų ir senesnės kartos veikėjų ir rašytojų: Vydušo, Vaižganto, dr. Jono Basanavičiaus, dr. Jono Šliūpo, Kazimiero Būgos, Aloyzo Barono, Žemaitės, Marijos Pečkauskaitės, dr. J. Šaulio, dr. Alfonso Tyruolio, Vinco Ramono ir kitų visuomenės veikėjų bei darbuotojų. Taip pat nereikėtų užmiršti retų ir senų knygų skyriaus, kuris taip pat yra gana turtingas. Jame randame: 17-to, 18-to ir 19-to šimtme-



Dr. Kazys Pemkus (dešinėje) savo archyve su Vytautu Kamantu.

čių leidinius. Reikėtų paminėti Vijuko A. Kojalavičiaus 17-to šimt. Lietuvos istoriją lotyniškai taip pat įvairius leidinius apie Lietuvą vokiečių, lotynų ir lenkų kalbomis. Archyve randasi labai retų, galbūt net unikalių, raštų apie Rytprūsius ir Klaipėdos kraštą. Be to, reikėtų paminėti "Lietuviškąją Metriką" rusų kalba ir keletą laidų "Livoni-jos Kronikos" vokiškai ir lotyniškai.

Knygas, ypač įraštas, yra kiek lengviau ateičiai išsaugoti. Bet, kurie yra bandę laikraščių komplektus rinkti, gerai žino, koks yra su jais vargas. O jo bibliotekoje mes matome pilnas eiles lentynų net su praėjusio šimtmečio laikraščių komplektais. Vienas iš tokių tai 1883 m. "Vienybės" pilnas komplektas. Matome pirmųjų lietuviškų laikraščių egz. "Nusidavimai", "Keleivis". "Auszra" beveik pilnas komplektas. Matau, kad nebus vietos visus leidinius išvardyti. Tepaminiū tik, kad Lietuvos bibliografininkai iš jo rinkinių į bibliografinius leidinius, yra įtraukę kelis šimtus unikalių leidinių. Man teko pažinti ir kalbėtis su Silvija Vėlaviciene, Mažvydo bibliotekos lietuviškų leidinių departamento vedėja, kuri keletą dienų rinko medžiagą šiuose archyvuose. Ji stebėjosi ne tik medžiagos gausa, be ir dideliu tvarkingumu.

Šio rašinio neišplėsdamas tepaminėsiu, kad praėjusių metų liepos mėn. Klaipėdą pasiekė pirmasis talpintuvas. Jame buvo 395 didelės dėžės, svėrusios 22,000 svarų. Antras talpintuvas pasiekė Klaipėdos universitetą spalio mėn. Jame buvo 390 dėžių, svėrusių 32,000 svarų. Šiame talpintuve buvo tūkstančiai knygų, svarbūs laiškai, rankraščiai, nuotraukos ir kt. Dr. K. Pemkus pasirinko

ko Klaipėdą, kadangi iki šiol beveik visos siuntos, buvo adresuotos į Vilnių. O Klaipėdos universitetas ir pasilikė beveik be bibliotekos. Gavus ir sutvarkius šią visą medžiagą, bus atidaryta Dr. K. Pemkaus vardo biblioteka. Prie šios bibliotekos persiuntimo daug prisidėjo K. Pemkaus mokslo draugas dr. Antanas Razma. Taip pat ir inž. Vytautas Kamantas, kuris išrūpino persiuntimo išlaidoms 10,000 dol., iš jo vadovaujamo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės fondo. Prie išsiuntimo darbų taip pat prisidėjo visa eilė talkininkų.

O dabar trumpai susipažinkime ir su pačiu dr. K. Pemkumi. Gimė 1920 m. Rukų kaime, Mosėdžio valsč. Kretingos apskr. Gimnaziją lankė Skuode, kurią baigęs pradėjo medicinos studijas Kaune. Studijas toliau tęsė Tiubingeno universitete. Taip pat, Heidelbergo universitete išklausė visus sociologijos – psichologijos kursus. Daktaro laipsnį gavo 1950 m. Studijuodamas Heidelberge, buvo lietuvių darbo kuopų prie JAV armijos gydytojas. 1956 m. atvyko į JAV. Nuo gimnazijos laikų veikė ateitininkuose. Gajos stud. korporacijos pirm. 1946-48 m., Gajos gydytojų korp. sekr. nuo 1957 m. Beletristinius dalykus spausdino "Ateities spinduliuose", "Ateityje". Amerikoje redagavo "Gajos aidą", "Mediciną", dabar rengia spaudai Gajos korporacijos istoriją – albumą. Taip pat bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje.



Dr. Kazys Pemkus.

mesti, nes nuodugniau su juo susipažinti, reikėtų kelių savaitių laiko. Nežinančiam į jo sodybą užsukus, kuri yra lyg miško pakrastyje, nebūtų nė mintis į galvą atėjusi, kad joje slepiasi tokie dideli lituanistikos turtai. Iš lauko pa-

tuviška spauda. Rinkiniai susidėjo ne tik iš periodinės spaudos komplektų, bet ir keletos tūkstančių vertingų knygų bei laiškų. Jų tarpe yra daug labai retų. Tai yra neįkainojamas lituanistikos turtas, surinktas vieno pasiau-

PARTIZANAI POKARIO ESTIJOJE

(Atkelta iš 6 psl.)

Pvz., Daurmantas - Lukša į Lietuvą grįžo 1950, bet ne – kaip rašoma – 1949 metais; diplomatijos šefas Stasys Lozoraitis vadinamas "Juozu Luozoraičiu". Tokios klaidos mažina pasitikėjimą skelbiamais duomenimis, ypač tais, kurie liečia ne estus. Knygoje neužsimenama apie jokių tiesioginių ryšių su lietuvių partizanais, tačiau paminėti tiesioginiai ryšiai su latviais ir latvių ryšiai su lietuvių. Retkarčiais, sovietų dalinių persekiojami, latvių partizanai persimesdavo į Estiją, o estai – į Latviją. Rašoma, kad Lietuvos - Latvijos pasienyje panašiai operuodavo ir lietuviai su latviais.

Iš knygos įvado sužinojome, kad estai skaitytojus anglų kalba yra aprūpinę bent trimis šios tematikos "istori-

niai realistiškais" romanais. Vienas iš jų buvo išverstas net į septynias svetimas kalbas.

Bendros išvados būtų tokios. Knyga yra vertinga. Sakytum, kad jos apie trečdalis ar bent pusė yra net labai įdomi ir eiliniam skaitytojui. Bendriau žiūrint, atrodo, kad estai skiria didesnę už lietuvių dėmesį angliškai paruoštiems leidiniams apie rezistenciją.

Mane dar labai maloniai nuteikė galimybė nuvykti į didelę amerikiečių knygų parduotuvę, su patarnautojų talka kataloge susirasti šią knygą, ją paprasčiausiai užsisakyti ir už poros savaitių gauti į rankas. Tokių knygų pirkimo šventiškų išgyvenimų su lietuviškomis arba apie Lietuvą knygomis Amerikoje neturime, jų labai stokojame.

(1996-I-8)

APIE KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETĄ

Kauno technologijos universitetą (KTU) efektingai remia Dr. Stasio Bačkaičio pirmininkaujama taryba, veikianti Amerikoje. Čia talpiname Dr. S. Bačkaičio aplinkraštį tarybos nariams, kuris, manome, bus įdomus ir visiems DIRVOS skaitytojams. Redakcija

Gerbiamosios ir gerbiamieji Patariamiosios tarybos nariai:

Šiuo aplinkraščiu jus sveikinu, dėkoju už bendradarbiavimą, paramą bei patarimus ir taip pat noriu pateikti žinių apie 1995 m. pirmojo pusmečio Patariamiosios tarybos veiklą.

Pirmiausiai priimkite dekanės Viktorijos Baršauskienės ir rektoriaus Kęstučio Kriščiūno linkėjimus ir padėką už bendradarbiavimą ir pagalbos suteikimą administravimo fakultetui. Mūsų bendravimas yra žymiai prisidėjęs prie Administravimo fakulteto gana greito išgrūpavimo į universiteto struktūrą, mokslo programos priimtinumą ir jo įvertinimą tarptautiniame akademiniame pasaulyje. Dalykai fakultete rieda neišpasakytai dideliu greičiu. Be normalių programų pataisymų ar papildymų čia vyksta nuolatinis

augimas ir veiklos ribų praplėtimas, kuriuos apibūdinsiu štai kaip:

1. Šią vasarą Administravimo fakultetas buvo perorganizuotas į keturis departamentus: a) biznio administravimo, b) visuomenės institucijų administravimo (MPA), c) edukologijos ir d) psichologijos. Kaip atskiras padalinys prie Administravimo fakulteto pradėjo veikti Biznio apmokymo centras. Edukologijos departamentas tyrinė ir ruoš specialistus, surištus su žmonių išteklių administravimu bei vadovavimu (human resource management) bei ieškos būdų, kaip optimaliai dirbti su klientais bei vartotojais, kaip juos suprasti ir tam tikra prasme paveikti. Gi psichologijos departamentas orientuosis į suradimus bizniui atsakymų iš organizacijų psichologinės pusės, menedžmento, darbinin-

kų bei vartotojų psichologijos bei ypatumų, kurie surišti su Lietuvos aplinka, praeitimi ir dabartiniu pereinamuoju laikotarpiu.

2. Padedant Oslo School of Management ir su Norvegijos valstybės daliniu finansavimu šį pavasarį buvo įkurtas prie Administravimo fakulteto biznio mokymo centras. Šis centras konsultuos firmoms, individualių įmonių vadovams biznio diegimo, organizavimo, valdymo ir administravimo klausimais.

3. Šiais metais Administravimo fakultetui laimėjus Kauno miesto konkursą, bus pravedami teisės mokslų seminarai. Jų paskirtis yra su pažindinti su teisės pagrindais Kauno miesto tarnautojus, biznio vadovus ir, bendrai, žmones norinčius įgyti tam tikrą įstatymų žinojimo lygį. Šis reikalas iškilo dėl to, kad Kaune yra didelis trūkumas nesovietinių advokatų. Gi Vilniaus universitetą baigę, kurių yra dar labai nedaug, nenoriai keliai iš Vilniaus. Ypatingai bizniui reikia turėti teisinių reikalų nuovoką ir gauti laiku reikiamus patarimus, ko dabar Kaune sunku rasti. Dekanatas prašė

Patariamiosios tarybos surasti tarptautinei teisei dėstytoją. Šiuo reikalu jau yra pradėta paieška.

4. Per norvegų šaltinius dekanė Baršauskienė išsirūpino paramą atremontuoti Administravimo fakulteto patalpas. Šios patalpos nebuvo remontuotos net 50 metų! Į remontuojamus objektus įeina ir metodinės laboratorijos išbaigimas į modernią, individualioms studijoms pritaikytą patalpą su specifine literatūra, kompiuteriais ir komunikacijos priemonėmis. Tuo pačiu buvo pakeistas Administravimo fakulteto pastato automobilių pasistatymo kiemas į sodelį, kur studentai galės pertraukų metu netrukdomai išeiti.

5. Antroji biznio administravimo bakalauro laida 1995 m. išleido 148 absolventes. Visos, kurios norėjo, gavo savo srityse darbus su palyginamai neblogomis algomis. Darbo vietų pasiūlų buvo beveik trys kiekvienai baigiančiai. Šiais metais norinčių įstoti biznio bakalauro studijoms buvo vėl didelis perteklius, virš 800 šimtų į 125 stipendijuotas vietas. Žinoma, bus priimta tiek tiek daugiau, bet tie, kurie ar kurios nepateks į 125 laimingųjų skaičių, gali įstoti apsimokėdami visas mokslo išlaidas. Dabartiniu metu Fakultetą lanko virš 600 bakalauro laipsnio siekiančių studentų, daugiau kaip 150 magistrantų ir apie 30 doktorantų. Fakultete įsimatrikuliavę taip pat apie 500 nepilnalaikių studentų.

6. Pereitų metų bėgyje bent penki Administravimo fakulteto profesoriai-lektoriai lankėsi JAV. Du iš jų praleido po semestrą savivaldos studijose magistro lygyje, Hamline University, St. Paul, Minnesota. Šias studijas parėmė U.S. Baltic Foundation. Du buvo atkviesti vienam semestru biznio administravimo studijoms kaip Fulbright Scholars Purdue Universitete ir vienas turėjo mėnesio ilgumo apmokymą universitetų administravime U.S. AID programos rėmuose.

7. Paminėtina, kad dvi Fakulteto doktorantės laimėjo pilnai apmokomas stipendijas metų studijoms Anglijos Oxford ir Cambridge universitetuose. Be to dvi Kauno medicinos mokyklos administratorės pradėjo magistro studijas Administravimo fakultete ir 1996 metų bėgyje išvyks į University of California ligoninių sistemą administraciniam stažavimuisi. (Ieškome galimybių stažavimuisi ir kitose vietovėse. Jeigu kas galite savo gyvenamose vietovėse surasti galimybių ligoninių administracijose stažavimuisi vietų, prašau pranešti). Taip pat pami-

nėtina, kad šešios AF studentės 1995 m. vasarą praleido stažuotes Belgijoje, Ghento universiteto talkininkavimo dėka.

8. Fakultetas numato įkurti viešbučių ir restoranų paslaugų departamentą. Tam, žinoma, reikės surasti tinkamą pagalbą, nes Lietuvoje šiam reikalui jokios mokymo bazės nėra. Yra galimybė, suradus finansinę paramą, įsteigti prie fakulteto mažą (kelių kambarių), bet modernų mokomą viešbučio laboratoriją "hoteliuką". Tai būtų prestižinė vieta apsistoti Kauno mieste. Jis būtų operuojamas ir aptarnaujamas hotelio specialybės besimokančių studentų. Prašau visus, kas tik galite arba turite pažinčių universitetuose susijusių su "hospitality ir hotel sciences", užmegzti reikiamus ryšius ir sužinoti, ar būtų šiame reikale galima gauti patarimų ir pagalbos tiek literatūra, tiek ir paskaitininkais.

9. Fakultete besilankančių užsieniečių svečių-lektorių nepasikartojančioms paskaitoms užrašyti reikia video rekorderio. Tai įgalintų vėlesnį paskaitų pakartojimą ir žymiai palengvintų mokymo procesą. Jeigu kas nors galėtų tokį aparatą padovanoti, fakultetas būtų ypatinai dėkingas.

Viena iš pagrindinių Administravimo fakulteto problemų yra stoka gerai kvalifikuotų dėstytojų, ypatinai biznio administravimo srityje. Bandymai iki šiol surišti Administravimo Fakultetą su kuriuo nors JAV universitetu, ieškant pagalbos paskaitininkais bei studentų pasikeitimu, vyksta labai sunkiai. Turėjome gana daug vilties sudaryti ryšį su American University Washington. Bet, kai American University pamatė, kad negali gauti iš U.S. AID paramos, visos pastangos iširo. Pereitų metų bėgyje esame susirėję su North Carolina State ir Western Carolina State universitetais. Abi institucijos rodo šokią tokį susidomėjimą, bet ar kas nors iš to toliau išsivystys, parodys ateitis. Bet iš šviesesnės pusės reikia paminėti, kad prof. Irenos Lange dėka, du California State Universiteto profesoriai ruošiasi važiuoti dėstyti žiemos pavasario semestru į KTU Administravimo fakultetą. Taip pat paminėtina, kad KTU bei kitų universitetų profesūros pastangų dėka jau atsiranda lietuviški biznio administravimo mokslų vadovėliai.

Buvome padavę prašymus American Society of Appraisers stipendijoms dviems magistro laipsnį siekiančioms studentėms iš įvertintojų (appraisers) specialybės. B.d.

STAMBIOS SMULKMENOS

Vladas Vijeikis



nes. Ar negeriau tuos pinigų parsivežti į Lietuvą? Galima būtų neblogai pagyventi". O jis man atsakė: "Štai, mano pažįstamas kelis mėnesius dirbo sunkiai Amerikoje. Grįžo į Lietuvą ir nusi-pirko automobilį. Už penkių dienų automobilis buvo pavogtas. Desperacijoje davė skelbimą į laikraštį kreipdamasis į vagis, kad jis atlygins už jų darbą, tik gražinkite automobilį."

Na, čia tai suglumau. Amerikoje teko pastebėti visokių keistų dalykų, bet kad kreiptųsi į vagis su gražiu pasiūlymu, dar neteko.

Tad klausimas: kas gi ten mūsų išsapnuotoje šalelėje darosi? Teko girdėti, kad iš Amerikos atvažiavusius apsilankyti apmuša ir apvagia. Taip jiems ir reikia. Tegul nesididžiuoja savo turtais. Bet savą pilietį apvogti labai nepatriotiška. Tiesą pasakius, koks ten patriotizmas buvusiems komunistams valdant. Jie ir yra patys didžiausi vagys.

Bet tiems, kurie įkelia koją į Ameriką, nori žūt būt čia pasilikti ir aiškina, kad bloga ekonominė padėtis juos verčia taip daryti, norisi paklausti: "O kaip tie milijonai likusių? Kaip jie išgyve-

na?" Nejaugi visi tapo mafiojais?

Šlezevičius, būdamas Amerikoje, patarė investuoti dolerius į jo patikimą banką. O tas bankas su keliais kitais nudardėjo. Valdžia žada, kad gelbės bankus. Kieno pinigais? Žmonių. O kam gelbėti? Gudrūs politikieriai savus pinigus į užsienį išsiuntė.

Visi pripažįsta, kad Lietuvoje kažkas negerai. Valdžioje labai nepatikimi individai. Bet optimistai tvirtina, kad valdžia gera, nes juk patys žmonės išsirinko. Juk išrinko Brazauską ir jo genę. Bet reikia atsiminti, kad Hitleris buvo taip pat išrinktas, o Stalinas gaudavo 110% balsų. Tad labai aišku, kad kapralas Hitleris negalėjo vadovauti pasauliniam karui, o buvęs komunistų partijos generalinis sekretorius neįstengs vadovauti kapitalistinei sistemai. Aišku, kaip ant delno.

Lietuvos premjeras labai mėgsta kalbėti ir savo kalbose naudoti du žodžius. Ženkliną ir stabilizavosi. Tad dabar savo pareiškimuose taip sako: "Lietuvos ekonomika ženklina pagerėjimą, o skurdas stabilizavosi."

Dabar iš Lietuvos atvažiavusieji visais galimais ir negalimais būdais stengiasi pasilikti Amerikoje. Net bando įtraukti gimines ir visokius nelegalius veiksmus. Vienas iš tokių giminių sako: "Apgaudinėti valdžią mes įpratome. Sovietinę valdžią reikėjo apsuokinėti, nes ji mus apsuokinėjo ir skriaudė. Vokiečius taip pat švelniai apgaudinėjome, nes reikėjo išgyventi. Bet kodėl aš turiu apgaudinėti Amerikos valdžią, kuri man nieko blogo nepadarė?" Kiti tvirtina, kad reikia tautiečiams padėti nors ir nelegaliai. Ar reikia su tuo sutikti?

Vienam tokiam labai besistengiančiam išsitraukti į Ameriką, sakau: "Išleidžiate daug pinigų advokatams, kurie rašo įvairius dokumentus, mokate brangiai už kelio-

LENKIJA TURISTO AKIMIS

Henrikas Stasas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Ypač įdomus prancūzų ir italų stiliaus barokinis sodas, kuriame terasomis išdėstyti dekoratyvūs geometrinių formų gėlynai. Viskas čia atrodo labai kruopščiai sutvarkyta ir atyžiai prižiūrima.

Šie rūmai ir jų aplinka gal ir geriausiai atvaizduoja anų laikų Lenkijos aristokratijos gyvenimą ir jų pomėgius. O Lenkijoje tada šis luomas buvo labai galingas ir turtingas. Didikai būdavo net turtingesni už karalių ir statėsi sau rūmus nemažiau prabangius už Wilanow. Jų rūmai šiandien puošia Varšuvą ir sudaro labai svarbią šio miesto turistinę atrakciją. Tad ir būtų svarbiausia, ką čia Varšuvoje matėme.

Ankstyvojo rudens dienos čia buvo labai malonios, saulėtos ir šiltos. Toks malonus ir saulėtas rytas dvelkė virš Varšuvos, kai mūsų autobusas iš miesto centro pajudėjo link Krokuvos. Pro autobuso langus slinko miesto pastatai ir ryto rasos nusidabruoti žolynai ir gėlynai. Autobuse buvome iš viso 22 amerikiečiai turistai. Dauguma bendrakeleivių buvo lenkų kilmės, kurie čia tikėjosi surasti net savo šaknų. Visi buvo labai malonūs, draugiški su jumis, kas sudarė labai malonią kelionės atmosferą.

Palikę Varšuvos priemiesčius išvažiavome į autostradą, kuri tęsiasi Vyslos slėniu. Stebėjome gražiai prižiūrimus ūkius, tamsius arimus, kuriuos dengė gili ramuma, ir gelsvas nupjautų javų ražienas. Miškingose vietose visur matėsi būriai grybautojų, kurie, vietomis prie kelio pasistatę pilnas pintines grybų, siūlė juos pravažiuojantiems. Vadovė paaiškino, kad čia pagal autostradą ėjęs ir antikinis kelias nuo Kijevo iki Prahos.

Nuo Varšuvos iki Krokuvos tik 182 mylios, tad ir nepajutom kai pasiekėm Vyslos aukštupio krantus. Dešiniajame jos krante pastebėjome ir Vavelio aukštumą su pilies ir bažnyčios bokštais. Tad visiems įdomiausias Krokuva, vadovė pirmiausiai paminėjo jos įkūrėją legendarinį princą Krak. Krak pirmiausia ant Vavelio aukštumos pastatė pilį, o vėliau Vyslos slėnyje įkūrė ir miestą, kuris buvo pavadintas jo vardu. Miesto įkūrimas vyko pirmojo tūkstantmečio pabaigoje. Vėliau Krokuva virto Lenkijos istoriniu, kultūriniu ir valstybingumo lopšiu. Čia koncentravosi visa šio krašto istorija, iš čia pra-

sidėjo valstybės kilimas ir smukimas, čia visi tautiniai ir istoriniai Lenkijos paminklai, čia visiems elementams susijungus, viena kultūra papildė kitą, vienas stilius kitą. Todėl Krokuva ir išaugo į tokį žavingą, vaizdingą ir nepaprasto grožio miestą. Tenka pažymėti, kad Krokuvos vaidmuo ir mūsų istorijoje užima svarbią vietą ir neabejotina, kad šis miestas bus turbūt svarbiausia Lietuvos istorijos vieta už respublikos ribų.

Sustojome modernios architektūros viešbutyje, kuris pastatytas ant Vyslos kranto. Pailsėję sekanti rytą su vadove Marija vykome į Krokuvos senamiestį, nors visa Krokuva dvelkia senamiesčio atmosfera. Autobusas sustojo prie turgaus aikštės, kuri tokia, didžiausia visoje Europoje. Aikštė tikrai nemaža, o ją iš visų pusių supa gotikos, renesanso ir baroko pastatai. Džiaugėmės šilta, saulėta diena, o aplinkiniai pastatai spindėjo saulėje šviesiom pastelinėmis spalvomis. Tokia medaus korio spalva čia spindėjo pats ilgiausias šioje aikštėje pastatas, lenkų vadinamas "sukiennice". Pavadinimas labai senas ir kadaise turėjęs kažką bendro su rūbais. Dabar ten už arkadų vyksta gyva prekyba suvenyrais ir įvairiausiomis prekėmis. Pats pastatas labai ilgas renesanso stiliaus su gotikos elementais ir imponantiška kolonada.

Šalia šio pastato iškyla tamsus, gotikos stiliaus bažnyčios korpusas. Bažnyčia įdomi tuo, kad turi du bokštus, kurių vienas yra žemesnis. Bokšte kas valandą, dieną ir naktį, pasirodo trimčiai, kuris trimito garsais (dabar simboliškai) šaukia tautą prisikėlimui. Ši tradicija išlikusi iš tų laikų, kada mongolai buvo priartėję prie Krokuvos ir grąšino miestą sunaikinti. Tada bokšte būdintis trimtis paskelbė pavojų ir šaukė tautą ginti miestą. Bet mongoles paleista strėlė pataikė trimčiui į sprandą ir trimtis staiga nutilo. Tačiau atsipeikėjęs šaukė toliau žmones priešintis ir Krokuva buvo išgelbėta. Tad šis simbolinis trimito garsas ir dabar čia kas valandą pasigirsta su kelių gaidų pertrauka. Įėjus į bažnyčią savotiška prietema užpildo jos erdvę. Tamsoka, nes langų vitražai mažai praleidžia šviesos. Tačiau visų dėmesys nukrypsta į didįjį altorių, kurį puošia neįkainojamos vertės meno kūrinys. Tai garsaus Nuernbergo viduramžių skulptoriaus Veit Stoss polichromuoto

medžio drožinys, kuris dengia visą altorių. Trijų dalių medžio skulptūrose atvaizduotas visas Marijos gyvenimas iki paėmimo į dangų. Čia daugybė stambių ir dar daugiau smulkių skulptūrų, kurias autorius kūrė net 30 metų. Šis kūrinys atstovauja vėlyvąją gotiką ir tikrai yra nepakartojamas meno šedevras.

Iš bažnyčios išėję į turgaus aikštę, kurios pačiame centre ant aukšto pedestalo stiebėsi didinga Adomo Mickevičiaus skulptūra. O pačioje aikštėje įvairiaspalviai skėčiai su staliukais. Čia vietiniai ir turistai ilsisi ir gaivina šaltais gėrimais. Nuo Marijos bažnyčios iš vieno aikštės kampo tęsiasi siaura gatvė su įvairiausiomis mažomis parduotuvėmis ir gatvės prekiautojais. Gale gatvės Florijono didingi vartai.

Šone jų kita gatvelė, kurioje Krokuvos dailininkai yra išstatę savo kūrinius. Čia šimtai įvairaus formato ir įvairios temos tapybos, akvarelės ir kitos technikos paveikslų uždengia visą gatvės šoną. Nuo Florijono vartų viduramžiais prasidėjo karalių kelias į Vavelį.

Popietė buvo laisva ir niekieno netrukdomi vaikščiojom senamiesčio gatvėmis ir gerėjome nepaprasta viduramžių architektūra. Pajarsko ir šv. Jono gatvių kampe užtikom Czartorickio meno muziejų, kuriame grožėjome šios šeimos meno rinkiniais. Čia matyti daug ankstyvojo renesanso garsių dailininkų tapybos darbų ir plastinio meno. Kiek toliau nuo muziejaus nedidelis parkas su įdomia Jogailos ir Jadvygos skulptūra, kur abu stovi medžių pavėsyje labai romantiškai susiėmę rankomis.

Sekančią dieną su vadove Marija vykome į Vavelio aukštumą, kuri virš Vyslos vandens lygio iškilusi 700 pėdų. Lipome į aukštumą iš senamiesčio siaura gatvele į Lenkijos istorinę šventovę, kurios istoriniais paminklais gali dalintis ir Lietuva. Juk čia pilies gobelesuose visur šalia balto erelio ir Vytis iškyla. Čia karaliavo garsūs Lenkijos valdovai, o šalia jų ir Jogaila, Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius. Šie garbingi Lenkijos istorijos laikotarpiai labai ryškiai atsispindi Vavelio architektūroje. Marmure sustingusi istorija gyva ir lenkams, ir lietuviams. Tarp Lenkijos karalių, raudono marmuro sarkofage ilsisi Jogailos palaikai. Tai kitas garsiojo Nuernbergo skulptoriaus Veit Stoss kūrinys. Priešais Jogailos sarkofagą stovi Jadvygos stiklinis sarkofagas, kuriame ji ilsisi kaip



Varšuvos senamiesčio turgaus aikštė.

H. Staso nuotr.

užburta pasakų karalaitė. Galima matyti kokie ryškūs ir giminingi buvo šių dviejų tautų istoriniai ryšiai.

Iš istorijos žinom, kad Jogailos laikais tiek lenkams, tiek ir lietuviams didžiausias pavojus grėsė iš vokiečių ordino. Lietuviai tada buvo likusi vienintelė Europoje tauta, kuri saugojo savo senąją tikėjimą. Tuo tarpu dalis Lietuvos kunigaikščių jau buvo priėmę provoslavų tikėjimą. Tad Algirdui mirus,

Jogailai nebuvo kito kelio, kaip ieškoti sąjungos su krikščioniška tauta. Jei Jogaila būtų priėmęs provoslavų tikėjimą, automatiškai būtų tapęs Maskvos vasalu, o antra niekas nebūtų apgynęs Lietuvos nuo kryžiuočių. Todėl Jogaila ir pasuko Lenkijos pusėn.

Lenkai įtikinėjo Jogailą priimti Romos tikėjimą ir vesti karalienę Jadvygą.

(Bus daugiau)



Detalė iš Marijos bažnyčios altoriaus. Veit Stoss kūrinys. H. Staso nuotr.

LIETUVIŲ FONDE AŠTUONI MILIJONAI

Valdybos pirmininkas sako ačiū ir sudie

Prieš trejetą metų Daytona Beach, FL žiemą viešėjo žymusis mūsų operos solistas, aktyvus visuomeninės veiklos darbininkas, ką tik pradėjęs eiti Lietuvos Fondo valdybos pirmininko pareigas Stasys Baras.

Žaisdami gražiose laukuose golfą, visuomet aptardavome lietuvišką veiklą, o į mūsų su Stasiu Baru pokalbius jungdavosi tuo metu čia atostogaujantys dr. Antanas ir Sofija Pacevičiai, uolūs Kanados lietuviai veikėjai.

Tada Stasys Baras pareiškė: "Sugrįžau į Lietuvos Fondo valdybą ir mano svarbiausias tikslas ir svajonė per ateinančią mano kadenciją užbaigti Lietuvos fondui aštuonių milijonų sutelkimo sumą. Tada dar toli gražu iki šios sumos sutelkimo būta. Bet energingas LF valdybos pirmininkas šventai tikėjo šią sumą pasiekti. Na ką gi, palinkėjome jam ištvermės, sėkmės, o kiek galė-



LF valdybos pirmininkas Stasys Baras.

dami - ir talkos.

Greitai praėjo tie treji metai. Ir štai 1995 m. rudėnį, per Lietuvos fondo pokylį, Lietuvos fondo valdybos pirmininkas Stasys Baras su džiaugsmu iškilingai pareiškė: "Lietuvių fonde jau turime sutelkę aštuonis milijonus dolerių". Jautriai padėkojo visiems LF darbininkams, aukotojams, įgaliotiems. Pasidžiaugė laimėjimais.

Šie atsiekimai neatėjo lengvai. Reikėjo idėti daug pastangų, rūpesčio, asmeninių kontaktų. Žinoma, ne vien LF valdyba to siekė, drauge to siekė ir LF taryba, jos pirmininkė darbščioji bitutė Marija Remienė. Tai visų bendros pastangos, visų laimėjimas, visiems priklausė padėka.

1995 m. pabaigoje Lietuvos Fondo valdybos pirmininkas parašė ir atsisveikinimo laišką, tardamas ačiū ir sudie.

Mat pagal LF nuostatus, LF valdybos ar tarybos viršininkai tuose postuose išbūna ir yra perrenkami kas trys metai. Po pertraukos gali vėl sugrįžti į postus.

LF valdybos pirmininkas Stasys Baras, žymus visuomenininkas, ramaus būdo, jautrus lietuviškams reikalams ar apsiimtom pareigom. Didelio takto vyras, mokąs problemas spręsti ramiai, apgalvotai, logiškai, jo siūlymai ir sprendimai išmu, savo pažadų ištesėjimu ir palinkėjo, kad LF augtų ir netrukus pasiektų dešimtį milijonų.

mąstyti. Būdamas visuomeninėje ir kultūrinėje veikloje, be abejo, turi daugybę asmeniško pažinčių, tad tas buvo pravartu ir naudinga vykstant Lietuvos Fondo didžiulius uždavinius.

"Dabartinis rūpestis ne tik įnašai, bet ir naujų narių verbavimas. LF pirmieji pradininkai ir vėlesnieji nariai jau palieka šią žemelę, išeina amžinybėn, taigi retėja ir LF narių gretos. O valdžia seka LF veiklą, taigi yra rūpestis retėjančiom LF gretom surasti naujų, jaunesnių narių, kad galėtume išpildyti valdžios reikalavimus. Dabar turėtų būti LF darbuotojų pirmas uždavinys - surasti naujų narių, kad šeimos įrašytų į LF savo vaikus, seneliai vaikaičius, tik tokiu būdu užtikrinsime LF ilgalaikę ateitį", - sielojasi uolusis LF darbuotojas Stasys Baras, baigdamas savo kadenciją.

Tai šventa tiesa. Lietuvos fondas - didžioji, milžiniška išeivijos lietuvių finansinė institucija, savo procentais parėmusi daugybę lietu-

viškos veiklos sričių, o ypač lituanistinį švietimą, studentus stipendijomis, kultūrinę veiklą, spaudą, radijo laidas ir daug, daug projektų, o paskutiniuoju laiku ir Lietuvos kultūrinius projektus.

Lietuvių Fondo reikšmės aiškinti nereikia. Kas bent kiek domisi lietuviybės išlaikymu už Lietuvos ribų, seka LF pranešimus, tas be abejonės nuoširdžiai vertina, remia, didina savo įnašus į Lietuvos Fondą.

Žvelgiant į ateitį - lietuviškoji visuomenė ir ateityje turėtų skirti ypatingą dėmesį LF veiklai. Būtų gražu, kad ir LB vairuotojai, ne tik reikalautų iš LF didelio dėmesio, paramos, bet patys taptų LF nariais, kad ir su pradiniais įnašais, ko iki šiol pasigendama.

Džiaugiantis aštuoniais milijonais, tariame LF valdybos buvusiam pirmininkui Stasiui Barui nuoširdų ačiū už jo meilę LF ir rūpestį lietuviybės išlaikymu už Lietuvos ribų.

Jurgis Janušaitis

ALTO VALDYBOS POSĖDIS

Po 55-ojo metinio ALTO suvažiavimo pirmasis ALTO valdybos posėdis įvyko 1996 m. sausio 13 d. ALTO patalpose.

Atidarydamas posėdį pirmininkas G. Lazauskas pirmiausia pristatė naują valdybos narį, inž. Pilypą Narutį, Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos atstovą. Pagal tradiciją jam įteikta L. Šimučio knyga "Amerikos Lietuvių Taryba" su ALTO valdybos narių parašais. Dar pažymėta, kad ALR Katalikų Federacijos atstovais yra valdybos narys Viktoras Naužius ir izdo globėjas dr. Peter Zansitis. Lietuvių katalikų susivienijimas Amerikoje paskyrė į ALT tarybą Saulių Kuprį ir Albiną Pošką, į valdybą - Saulių Kuprį. Kitos organizacijos savo atstovus į ALT tarybą ir valdybą jau buvo pristačiusios ALTO metiniam suvažiavimui 1995 m. lapkričio 4 d.

Svarstant valdybos narių pasiskirstymą pareigomis ir darbais sekančiai 1996-1997 metų kadencijai, visiems priariant, sudaryta ALT pirmininko rinkimui tokios sudėties nominacijos komisija, kuri savo pranešimą pateiks sekančiame valdybos posėdyje 1996 m. kovo mėn. 16 d.

1. ALT Sandaros atstovas V. Bildušas
2. A.L. Tautinės S-gos atstovas P. Bučas
3. A.L. Socialdemokratų S-gos atstovas K. Burba
4. A.L. Katalikų federacijos atstovas V. Naudzius

5. Lietuvos Vyčių atstovė E. Oželienė

Iždininkas Jeronimas Gaižutis padarė pranešimą apie finansinius ir biudžeto reikalus.

Matilda Marcinkienė pateikė ALTO metinio suvažiavimo apyskaitą. Taip pat ji, kaip ALTO skyriaus pirmininkė, pranešė, kad Vasario 16 minėjimas įvyks Chicagoje vasario 11 d. Pagrindiniu kalbėtoju pakviestas L.R. Generalinis garbės konsulas Los Angeles inž. Vytautas Čekanauskas.

JBANCO reikalų pranešimus padarė G. Lazauskas ir K. Oksas. Metinis Jungtinio Amerikos pabaltiečių komiteto Wash., DC posėdis įvyks kovo mėn. pabaigoje. Tada dabartinis JBANC prezidentas G. Lazauskas perduos pirmininkavimą Estų Tarybos pirmininkui, nustatyta rotacine tvarka. Eilinis JBANC posėdis, kuriam vadovauja ALT atstovas dr. J. Genys, įvyko 1996 m. sausio 15 d.

Buvo ALTO Karaliaučiaus krašto reikalų, Lietuvos teisėms ginti ir kitų komisijų pranešimai.

Susitarus su ALTO Karaliaučiaus srities reikalų komisijos pirmininku dr. J. Valaičiu, 1996 m. vasario 24 d. bus pristatytas paruošto memorandumo projektas ALTO valdybai.

Posėdyje dalyvavo 14 narių. Sekretoriavo Stasys Dubauskas.

ALTO Info.

FOTO KURSAI

DIRVOJE mūsų mėgiamas feljetonistas karts nuo karto porina, kad kai kuriems fotografams reikėtų uždrausti fotografuoti. Tuo tarpu mūsų garsusis keliautojas po pasaulį kaskart papuošia savo kelionių išpūdžius patraukliomis nuotraukomis DIRVOS puslapiuose. Pastarasis lankė ir baigė Cleveland Photographic Society (CPS) - foto mėgėjų draugijos foto kursus.

Netrukus prasidės tokių kursų 76 - ji mokslo metai. Pavasario semestre bus dvi atskiros klasės: 1) Gerosios fotografijos pagrindai (pradžią - vasario 15d.) ir 2) Foto laboratorijos (darkroom) technika (pradžią - vasario 13d.). Kiekviena klasė turės po 10 paskaitų. Paskaitose prityrusių instruktorių bus aiškinami spalvotos ir monochrominės fotografijos poreikiai. Bus pravedami praktiniai užsiėmimai ir iškylos. Kursus išklause gaus 3 mėn. nemokamą CPS narystę ir 5 dol. čekį foto reikmenims pirkti.

Informacijai ir registracijai galite skambinti telefonu: Mr. Jim Kunkel - 843-7118 arba Mrs. Nancy Burns - 729-3314. Foto reikmenų prekyboje rasite šių konkursų brošiūras su pareiškimo atkarpa. Foto kursai vyks vakarais CPS patalpose, 1549 Superior Avenue (2 aukšte).

Cleveland Photographic Society įsisteigė 1887 m. ir šiemet pradėjo 109-sius veiklos metus.

Ger. J.



BALZEKO LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJAUS FOTOARCHYVAS

Vienas iš keliolikos Balzeko muziejaus skyrių yra jo didžiulis fotoarchyvas. Jį sudaro nuotraukos nuo XIX amžiaus vidurio iki dabartinių dienų. Jos suskirstytos įvairiomis grupėmis pagal tematiką. Čia ir bendri lietuvių gyvenimą Amerikoje atspindintys vaizdai, ir Lietuvos miestai, žmonės, įvykiai, ir Amerikos bei Lietuvos vyriausybių atstovai. Daug nuotraukų apie Amerikos bei Lietuvos menininkus, nemažai apie dar pirmosios Lietuvos nepriklausomybės laikotarpio kariūnus, bažnyčios atstovus bei žymesnius visuomenės veikėjus. Ir, žinoma, daugelis nuotraukų pasakoja apie paties muziejaus veiklą.

Šios nuotraukos į muziejų atkeliauja įvairiais keliais.

Daugelį jų žmonės atneša arba atsiunčia paštu, vildamiesi, jog jos pateks į rūpestingą rankas. Muziejaus fotoarchyvo darbuotojai gautas nuotraukas įvertina ir kataloguoja. Kiekvieną reikia pastudijuoti ir gerai, be klaidų aprašyti. Tai kruopštus ir nemaža laiko atimantis darbas, tačiau žinome, kad nuotraukos yra vertingi dokumentai, iš kurių mes sprendžiame apie praeitį, o ateities kartos spręst apie mus, mūsų, lietuvių, gyvenimą ir veiklą čionai. Todėl ir dirbama rūpestingai.

Muziejaus fotoarchyvo darbuotojai tikisi, kad visos nuotraukos, kurios kam nors gali pasirodyti nereikalingos, bus ne sunaikintos, o atsiųstos į muziejų, kur jomis bus tinkamai pasirūpinta.

Karilė Vaitkutė

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE

passports • visas • prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

CLEVELANDE ir apylinkėse



PAVYKĘS KONCERTAS

Dievo Motinos parapijos ruoštas prieškalėdinis "Dainuojančių angelų" koncertas, kurio tikslas sukelti lėšų naujai atkurtai Vilniaus Jėzuitų gimnazijai, buvo labai sėkmingas. Pelno liko 2074 dol., kurie buvo perduoti gimnazijai.

Ger.J.

PARAPIJOS TARYBA

1996 m. pirmajame Šv. Jurgio parapijos Tarybos posėdyje buvo išrinkti pareigūnai: Pirmininkas - Dr. Antanas Bacevičius, vicepirmininkė - Liucija Tamošiūnienė, sekretorė - Kristina Kasulaitytė ir išdininkas - Algirdas Matulionis.

Ger.J.

MOKSLAPINIGIAI

Iš Clevelando diecezijos "The Catholic Education Endowment Trust" fondo tėvai gali gauti mokslapinigų pašalpas jų vaikams, kurie lanko katalikiškas pradžios arba vidurines mokyklas. Katalikų pradžios mokyklų moksleiviams duodamos \$100 pašalpos, o katalikiškų vidurinių mokyklų moksleiviams \$300. Informacijai apie šias pašalpas ir pareiškimams gauti, kreiptis į Šv. Jurgio parapijos kleboną kun. J. Bacevičių.

Ger.J.



"Dainuojantys angelai" DM parapijos scenoje.

V. Bacevičiaus nuotr.

KALBOS PIKTŽOLĖS

Nesakykite: vietoj to, kad smerktų

o: užuot smerkęs,

ne: vietoj to, kad nueitų

o: užuot nuėjusi,

ne: vietoj to, kad atsiprašytum

o: užuot atsiprašęs.

Siūlytina klaidingai vartojamą vietininką keisti gražiu lietuvišku žodžiu užuot su kalbą turtinančiu dalyviu. Oš.



RENGINIAI

1996 M.

• VASARIO 18 d., "Vasario 16-tos" minėjimas 4 val. Dievo Motinos didžiojoje salėje.

• VASARIO 24 d., ŠALFO "Kėgliavimo turnyras", Seaway lanes, Wickliffe. Registracija 2:30 v.v., turnyras 3:00 v.v.

• KOVO 24 D. 11:30 iki 2 val. Skautų KAZIUKO MUGĖ

• BALANDŽIO 14 d. Madų paroda "Pavasariai sugrįžta". Rengia vyr. skaučių Židinsys.

• BALANDŽIO 21 d. Skautininkų draugovės kultūrinė popietė – Aurelijos Balašaitienės knygų pristatymas.

LINAS VYŠNIONIS

Advokatas Tel: (216) 383-0225

24400 Highland Road, Suite 9 • Richmond Hts. OH 44143

Atlanta Import-Export Inc.

2719 West 71 Street, Chicago, IL 60629

Tel. (312) 434-2121 (800) 775-SEND

Mūsų Atstovas Clevelande:



Dainius Zalensas

LITMA I.E.

639 East 185th Street

Cleveland, Ohio 44119

Telefonas: (216) 481-0011

Greitas Siuntinių Pristatymas

Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ

RUSIJĄ, UKRAINĄ, BALTARUSIJĄ

Pasiteiraukit dėl Amerikietiško maisto komplektų

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Brantas J., Millbury	5.00
Cesna K., Worcester	20.00
Jansonas I., Osterville	20.00
Beleckis L., Ravenna	3.00
Avizonis G., Lebanon	5.00
Nagrodcki D., Woodbridge ..	5.00
Sandargas A., Ormond B. ..	10.00
Stepanauskas A., Juno B. ..	10.00
Zabukas B., St. Pete	10.00
Rumbutis J., Wickliffe	10.00
Balanda E.&V., Clev.	10.00
Juras F., Cleveland	10.00
Žilinskas P., Lyndhurst	20.00
Leparskas A., Warren	5.00
Pečiūrienė J., Ann Arbor ...	10.00
Stasaitis A.K. Redford	10.00
Mažeika V., Park Ridge	30.00
Užupis J., Worth	10.00
Daskevičius O., Chicago ...	20.00
Elerts O., Chicago	20.00
Šumskienė N., Chicago	10.00
Vilutis E., Daytona B.,	20.00
Morkūnas L., Chicago	5.00
Dovydaitis P., Los Angeles ..	10.00
Gily V., Sun City	10.00
Norkus C., Los Angeles	20.00
Simonis J., Santa Barbara ...	20.00
Bray N., Seattle	5.00
Labanauskas V., Twisp	5.00
Adomaitis J., Canada	20.00
Gverzdys A., Canada	15.00

Kronas E., Canada	20.00
Kaminskas N., Euclid	10.00
Barzdukas A., Falls Church ..	10.00
Kripavičius H., Willoughby ..	10.00
Raskauskas A., Clev.	5.00
Trečiokas V., Wethersfield ..	20.00
Lesčinskis J., Dorchester ...	20.00
Paliulis P., Cambridge	20.00
Adomavičius O., Centerville ..	20.00
Gečiauskas M., Manchester ..	10.00
Zdanys V., W. Hartford	20.00
Balsys L., Naugatuck	10.00
Trečiokas K., Union	70.00
Laskauskas K., Baltimore ..	10.00
Sakas V., St. Pete.	5.00
Obelenis Z., Russel	30.00
Rukšėnas A., Willoughby H. ...	10.00
Satka C., Kirtland	100.00
Stepas E., Willoughby H.	20.00
Balasevičius A., Cleveland ..	15.00
Ignatavičius S., Cleveland ..	10.00
Ralys K., Cleveland	20.00
Lazdinis S., Euclid	20.00
Civinskas K., Brecksville ...	10.00
Grauzinis V., Grand R.	20.00
Tamošaitis A., New Richmond ..	5.00
Grigaitis J., Chicago	20.00
Kučingis J. Pr., Los Angeles ..	70.00
Markevičius A., Santa Monica ..	20.00
Dzenkaitis J., Glendale	20.00
Omahos LB per A. Sakalaite ...	50.00

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

TRANSPAK

Siuntiniai į Lietuvą laivu su pristatymu į namus.

Pinigai pervedami doleriais.

Sutvarkomi palikimai.

Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.

Komercinės siuntos pagal susitarimą.

MAISTO SIUNTINIAI nuo \$39,- iki \$98,-

Aukštos kokybės maisto produktai.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.

Willoughby Hills, OH 44092

Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.

Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

MATAS & ASSOCIATES



RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser



17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530



ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.



TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. - 4:00 p.p.

penktadienį ----- 9:00 v.r. - 6:00 p.p.

šeštadienį ----- 9:00 v.r. - 12:00 p.p.

sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. - 12:00 p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

DIRVA

KUR GYVENTI GERIAUSIA?

Praeitais metais Jungtinės Tautos išleido jas sudarančiuose kraštuose gyvenimo kokybę laipsniuojantį indeksą. Pirmoje vietoje nurodyta Kanada su .950 lyginamuoju svoriu. Ją seka JAV ir Japonija. Australija yra 11-ta, Vokietija tik 15-ta.

Iš rytinių kraštų geriausiai atrodo Čekų Respublika esanti 38 vietoje (.872). Lietuva stovi 74 vietoje (.769), pralenkta Estijos 43, Latvijos 48, Gudijos 42, Rusijos 52, Ukrainos 54 ir net Kazakstanas 64. Blogiausia gyventi Nigerijoje (.207).

Indeksas sudarytas iš duomenų apie politinę laisvę, pajamas, gamtinę būklę ir rasių bei lyčių lygybę. Jo kriterijai be abejojimo yra ginčintini. Visgi, bet kaip žiūrėti, Lietuvos pastatymas daug žemiau už kitus baltiečius, o ypač už daugelį buvusios sovietų imperijos kraštų yra nemalonus.

Duomenys tik dabar paskelbtam indeksui buvo surinkti prieš tris metus, tad nurodo padėtį buvusią 1992 metais. Tačiau vargu ar ir šiemet Lietuva pakiltų daug aukščiau. Reikia tikėtis, jog toks Lietuvos nuvertinimas ar nedavertinimas tėvynainius privers pasitempti.

APB

MONARCHŲ MIRTIS

Milijonai monarcho peteliškių (Danaus plexipus) žuvo jų draustinėse vakarinėje Meksikoje, nes ir ten oras atvėso iki 10 laipsnių F (-12 laipsnių C). Nuotraukos JAV spaudoje rodė tūkstančius negyvų peteliškių sniege Michoacan valstijoje. Iki 30% iš 50-60 milijonų peteliškių, kurios kiekvieną rudenį ten atskrenda iš JAV ir Kanados, žuvo orui atšalus. Gamtos mėgėjai bei fotografai ateinančią vasarą pasigės monarcho peteliškių Ohio pievose ir gėlynuose.

Ger. J

BATERIJŲ PAŽANGA

Clevelande prieš 100 m. buvo pagamintos pirmos gatvėms apšviesti elektrinės lempos. Čia ir vėl sulaukėme elektrinių pagerinimų.

Eveready Battery Co. Westlake, Ohio išvystė naują bateriją, kurią vartotojas galės pats patikrinti. Paspaudus du žalius taškus baterijoje, vartotojas patikrins, ar joje yra elektros srovė. Pilno stiprumo baterijos etiketėje sužibės "Good" šviesele. Išėkvotoje baterijoje to nebus.

Panašias baterijas jau kurį laiką platina Duracell b-vė, kur ipakavime yra srovės tikrinimo juostelė. Naujos Eveready baterijos vartotojas neturės ieškoti to ipakavimo.

Eveready b-vė kasmet pagamina apie 5 milijonus baterijų.

Ger. J.

RAŠINIŲ IR PIEŠINIŲ KONKURSAI

LB Švietimo Taryba skelbia rašinių ir piešinių konkursus pradžios ir aukštesniųjų klasių mokiniams ir skiria premijas už geriausius darbus nuo 5 iki 30 dolerių. Darbai turi būti prisiųsti iki š.m. kovo 15 d.

Norintieji dalyvauti mokiniai, nelankę lituanistinių mokyklų, gali kreiptis į Vidą Brazaitę, 7823 Belle Rive Ct. Finley Park, IL 60477 arba aukštesniųjų mokyklų mokiniai į Aldoną Rauchienę, 10423 Broadmoor Ln. Palos Hills, IL 60465.

LOS ANGELES VYRŲ KVARTETAS

š.m. kovo mėn. 10 d., sekmadienį, 12:30 v.v. p.p.

Šv. Kazimiero parapijos salėje

ruošia savo

JUBILIEJINĮ KONCERTĄ

Organizacijos ir pavieniai asmenys, norintieji savo sveikinimus Kvartetui įdėti į jubiliejinį leidinį, prašomi siųsti tekstą ir dovaną iki vasario mėn. 12 d. Visas pelnas eis labdarinės organizacijoms. Čekių išrašyti: E. Jarašūnas. Siųsti: Dr. E. Jarašūnas, c/o ROQUE & MARC CO. INC., 2802 Santa Monica Blvd., SANTA MONICA, CA 90404.

Dešimtis metų be dip. mišk. MYKOLO GURECKO



1986 m. sausio 19 d. CA. amžinybėn iškeliavo žinomas tautinės srovės veikėjas, savanoris kūrėjas, Jaunosios Lietuvos korp. steigėjas ir filisteris.

LFLS krepšio pirmos komandos žaidėjas, medžio pramoninkas, Vilniaus u-to miškų skyriaus lektorius, dip. miškininkas Mykolas Gureckas.

Šįmet DIRVAI švenčiant 80 metų sukaktį, Mykolo šeima jo atminimui siunčia \$100.

Nuliūdime: žmona Elena L., sūnūs Gintaras ir Indris.

Palos Verdes Estates CA.

Už šią auką DIRVA širdingai dėkoja.

"LIETUVIŠKI ŽODYNAI, kitos knygos, muzika, žemėlapiai. Norint sąrašo siųskite adresą Vytui Stoškui, AD 85, Centrinis Paštas, 2000 Vilnius, Lietuva/Lithuania (LT)."

"EGLUTĖ" Vajkams žurnalas, leidžiamas 45 metai. Leidžia JAV LB Švietimo taryba. Adresas: "EGLUTĖ" 13648 Kickapoo Trail Lockport, IL. 60441

Tel.: 708-301-6410

Fax.: 708-301-6410

Vieniems tėvynė ten, kur gera, kitiems ten gera, kur tėvynė.

A.A. ADVOKATUI ANTANUI LAPINSKUI,

buvusiam sąjungos pirmininkui, mirus, liūdesyje likusius – žmoną JOSEPHINĄ, seseris, mūsų skyriaus nares, JONĘ LINKIENĘ, PRANUTĘ SOŠIENĘ ir kitus artimuosius, giliai užjaučiame

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos
Chicagos skyrius

Dipl. Inž. EUGENIJUI MANOMAIČIUI

mirus, Jo žmoną, mielą IRENĄ, sūnus AUGIRĄ, RIMĄ ir POVILĄ nuoširdžiai užjaučiame

Felicija, Vytenis
ir Daiva Izbickai

Florida

Dar kartą nužemintos skrydžių kainos į Lietuvą

N.Y. – VILNIUS – N.Y.
\$500 plus taxai Finnair linija

Paskutinė išskridimo data – vasario 29

VYTIS TRAVEL

40 - 24 235 St.
Douglaston NY 11363
Tel. 718-423-6161
800-77-VYTIS